

Stavovi studenata o hrvatskoj policiji

Fontana, Dominik

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:161801>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Dominik Fontana

STAVOVI STUDENATA O HRVATSKOJ POLICIJI

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

DOMINIK FONTANA

STAVOVI STUDENATA O HRVATSKOJ POLICIJI

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Irena Cajner Mraović

Zagreb, 2024.

Zahvala

Prije svega želim se zahvaliti svojoj mentorici, izv. prof. dr. sc. Ireni Cajner Mraović na velikoj podršci, pomoći i strpljenju tijekom moga studija te prilikom same izrade diplomskoga rada. Također, želio bih zahvaliti i na kolegijima izv. prof. dr. sc. Irene Cajner Mraović koji su me potaknuli i motivirali na učenje, spoznavanje društvenih fenomena i pomogli oko izbora teme diplomskoga rada. Potom, želim se zahvaliti majci Dragani na iznimnoj ustrajnosti i vjeri u moje znanje i sposobnosti, što me vodilo i usmjeravalo kroz cijeli moj život pa tako i u akademskim postignućima. Želim se zahvaliti baki Nedjeljki na riječima ohrabrenja tijekom teških trenutaka moga studija. Također, želim se zahvaliti svojem pokojnom djedu Draganu koji nažalost nije doživio kraj mogeg diplomskog studija, ali me je uvijek podržavao i učio kroz cijeli moj život te je ažurno pratio moj akademski napredak kojim se iznimno ponosio.

Konačno, želim se zahvaliti svima koji su doprinijeli mome diplomskom radu, bilo kroz kritike, motivaciju ili sudjelovanjem u istraživanju. Vaš doprinos je neprocjenjiv, bez vas ovaj rad i postignuće ne bi bilo ostvarivo.

Sadržaj

Sažetak.....	4
Abstract	5
1. Uvod	1
2. Povijest hrvatske policije	3
3. Odnos društva i policije: sociološke teorije o društvenom povjerenju	11
4. Percepcija policije od strane javnosti	13
5. Pregled istraživanja.....	17
6. Metode istraživanja	19
6.1. Predmeti istraživanja	19
6.2. Istraživački koncepti.....	19
6.3. Ciljevi i svrha istraživanja	20
6.4. Istraživačka pitanja	21
6.5. Metodološki pristup	22
6.6. Uzorak.....	22
6.7. Protokol intervjua	22
7. Rezultati i rasprava.....	24
7.1. Iskustva okoline s policijom	24
7.2. Kritika policije	27
7.3. Očekivanja od policije.....	28
7.4. Osobna iskustva s policijom.....	30
7.5. Poznavanje policijskog posla.....	32
7.6. Prijedlozi za poboljšanje rada policije.....	34
7.7. Stav o sloganu hrvatske policije: „Sigurnost i povjerenje“	36
8. Zaključak	38
Literatura:	40

Sažetak

Sigurnost je jedna od najosnovnijih potreba čovjeka prema Maslowljevoj hijerarhiji potreba. Policija je važan čimbenik osjećaja sigurnosti stanovnika svake zajednice u modernom demokratskom društvu. Iskustva građana s policijom oblikuju njihove stavove prema policiji iz

čega proizlazi povjerenje građana u policiju. Kvantitativna istraživanja indiciraju generalnu razinu povjerenja građana u policiju, kao i njegove glavne prediktore, no ne omogućavaju razumijevanje mehanizama koji stoje iza tih korelacija. Istraživanja pokazuju kako je dob važan prediktor povjerenja u policiju, pa je cilj kvalitativnog istraživanja na kojemu se temelji diplomski rad, utvrditi stavove mladih ljudi prema policiji i razumjeti genezu tih stavova. S obzirom na socijalne, ekonomske, kulturološke i druge posebnosti lokalnih zajednica, ciljana populacija su mladi ljudi u jednom hrvatskom gradu: Puli, a uzorak je formiran ciljanim uzorkovanjem iz populacije studenata Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli jer su studenti uobičajeno vrlo aktivan dio civilnog društva. Istraživanje je bilo provedeno metodom polustrukturiranog intervjua. S obzirom na to da mladi ljudi predstavljaju budućnost zajednice očekuje se da će dobiveni rezultati pomoći dati lokalnoj policiji smjernice kako dalje razvijati svoj *legitimitet*.

Ključne riječi: policija, socijalna percepcija, povjerenje, legitimitet, studenti

Abstract

Security is one of the most fundamental human needs according to Maslow's hierarchy of needs. The police play a crucial role in fostering a sense of security among residents in any modern democratic society. People's experiences with the police shape their attitudes towards the institution, which in turn influences their level of trust in the police. Quantitative research

indicates the general level of public trust in the police, as well as its main predictors, but it does not provide insight into the mechanisms behind these correlations. Studies show that age is an important predictor of trust in the police, so the goal of the qualitative research on which this thesis is based is to determine young people's attitudes towards the police and to understand the genesis of these attitudes. Given the social, economic, cultural, and other specificities of local communities, the target population for this study is young people in a Croatian city: Pula, with a sample drawn through targeted sampling from the student population at the Juraj Dobrila University of Pula, as students are typically a very active part of civil society. The research was conducted using the method of semi-structured interviews. Since young people represent the future of the community, the results are expected to provide the local police with guidelines on how to further develop their legitimacy.

Keywords: *police, social perception, trust, legitimacy, students*

1. Uvod

Pitanje odnosa između građana i institucija vlasti, posebice policije, zauzima važno mjesto u proučavanju društvenih i političkih procesa. Policija, kao temeljna institucija zadužena za održavanje javnog reda i sigurnosti, ima ključnu ulogu u svakodnevnom funkcioniranju društva. Policija je kao oblik formalne društvene kontrole važna sociološka tema koja se izučava kroz klasične sociološke perspektive jednako kao i kriminal i devijacije kao društvene pojave (Giddens, Sutton, 2017). Način na koji građani percipiraju policiju može značajno utjecati na razinu povjerenja u institucije vlasti, društvenu koheziju te opći osjećaj sigurnosti i pravednosti. Posebno je važno istražiti stavove mladih ljudi, odnosno studenata, koji predstavljaju buduće intelektualce. Njihovi stavovi prema policiji mogu biti indikativni za buduće društvene trendove te za način na koji će se oblikovati javne politike u domeni sigurnosti.

Hrvatska, kao postsocijalistička država koja je prošla kroz turbulentnu tranziciju iz jednopartijskog sustava u demokraciju, suočava se s posebnim izazovima u pogledu povjerenja građana u institucije, uključujući policiju. Političke i društvene promjene koje su uslijedile nakon osamostaljenja zemlje, Domovinskog rata, te ulaska u Europsku uniju, imale su veliki utjecaj na sve aspekte društvenoga života. Policija u demokratskim društvima djeluje prema univerzalnim načelima, poput zakonitosti i humanosti, no važno je napomenuti da je policija sastavni dio društva, a svako društvo ima svoju specifičnu kulturu koja ga oblikuje (Jelaš, Karas, Karlović, 2020: 304). Stoga je zadovoljstvo građana radom policije usko povezano s karakteristikama opće kulture društva, kao i s unutarnjom kulturom unutar same policijske organizacije (*ibid.*).

Literatura, odnosno dosadašnja znanstvena istraživanja sugeriraju da je povjerenje koje se daje policiji višedimenzionalan fenomen, oblikovan različitim čimbenicima koji uključuju: osobno iskustvo, medijsku sliku policije, sociodemografske karakteristike te širi društveni i politički kontekst. Studenti kao specifična populacija imaju jedinstvene perspektive, koje su često oblikovane kroz prizmu njihovog obrazovanja, društvenih mreža, političkih uvjerenja i svakodnevnih interakcija. Stoga je istraživanje stavova hrvatskih studenata prema policiji od posebne važnosti, jer može pružiti uvid u složenost i raznolikost stavova unutar ove skupine, kao i ukazati na moguće trendove u budućem odnosu između građana i policije.

Cilj ovog rada je ispitati i analizirati stavove hrvatskih studenata prema policiji, s posebnim naglaskom na čimbenike koji oblikuju te stavove. Istraživanje će se fokusirati na različite dimenzije percepcije policije, uključujući: povjerenje, iskustva, osjećaj sigurnosti, kritike te opći dojam o policiji.

Pored analize postojećih teorijskih okvira i relevantnih istraživanja, ovaj rad će se temeljiti na polustrukturiranom intervjuu koji je proveden među studentima u Puli. Korištenje intervjua kao primarne metode prikupljanja podataka omogućit će kvantitativnu analizu stavova studenata i identifikaciju ključnih trendova. Također, rad će razmotriti kako specifičnosti hrvatskog društva i njezine nedavne povijesti utječu na percepciju policije među mladima.

Na temelju rezultata istraživanja, rad će ponuditi zaključke i preporuke koje bi mogle biti korisne za poboljšanje odnosa između policije i studenata, kao i za šire razumijevanje dinamike povjerenja u policijske institucije u Hrvatskoj. U vremenu kada su izazovi sigurnosti sve složeniji, a društvena očekivanja od policije sve veća, ovakvo istraživanje može doprinijeti konstruktivnijem dijalogu između mladih i institucija vlasti, te pomoći u izgradnji društva utemeljenog na povjerenju i suradnji.

2. Povijest hrvatske policije

U ovom radu detaljno se prikazuje povijest hrvatske policije od 1930. godine do suvremenog doba. Ova povijesna analiza započinje s razdobljem u kojem je Hrvatska bila dio Kraljevine Jugoslavije, tj. analizira se kako su tadašnji društveno-politički uvjeti utjecali na organizaciju, funkcioniranje i percepciju policije, odnosno *žandarmerije i milicije*, kako se policija nazivala u ono vrijeme. Također se razmatraju promjene koje su uslijedile tijekom i nakon Domovinskog rata (1991.-1995), *i. e.* proces tranzicije prema neovisnoj i demokratskoj Republici Hrvatskoj. U tom kontekstu, obrađeni su izazovi i reforme koje su oblikovale modernu policijsku praksu, kao i njihov utjecaj na današnju ulogu policije u hrvatskom društvu. Kroz ovaj pregled, rad nastoji ponuditi uvid u kontinuitet i promjene unutar policijskih struktura i njihovih odnosa s građanima, s ciljem boljeg razumijevanja evolucije policijske institucije u Hrvatskoj.

U listopadu 1930. godine donesen je *Zakon o žandarmeriji*, kojim je propisano da je žandarmerija pomoćni rod vojske Kraljevine Jugoslavije, specijalna jedinica zadužena za očuvanje javne sigurnosti, održavanje reda i mira, te za osiguranje provedbe zakona u državi (Dobrivojević, 2006: 99). Prema zakonu, žandarmerija je bila podređena ministru unutarnjih poslova u pogledu službene upotrebe, obuke i opskrbe, dok je pod nadležnošću ministra vojske i mornarice bila u pitanjima discipline, vojničke obuke i naoružanja. Financiranje žandarmerije dolazilo je iz proračuna Ministarstva unutarnjih poslova, no zbog teške ekonomske krize broj *žandara* smanjivao se iz godine u godinu, pa je s početnih 20.000 u razdoblju parlamentarizma, njihov broj pao na 17.978 do 1934. godine (*ibid.*).

Ipak, čak i smanjen proračun Ministarstva unutarnjih poslova bio je, prema tvrdnjama opozicije, dvostruko veći od iznosa koji su dobivali resori poljoprivrede ili građevinarstva (Dobrivojević, 2006: 100).

Temeljem *Zakonika o sudskom krivičnom postupku* i *Zakona o žandarmeriji*, ova je institucija bila ovlaštena i obvezna provoditi istrage krivičnih djela, bilo samostalno ili po nalogu nadležnih tijela. O svakom počinjenom kaznenom djelu žandarmerija je podnosila izvještaj nadležnim vlastima – za zločine i prekršaje državnim tužiteljima, a za manje prijestupe upravnim vlastima (Dobrivojević, 2006: 100).

Dobrivojević (2006: 100) piše da su u žandarmeriju primani isključivo državljani Kraljevine Jugoslavije, koji su prethodno odslužili vojni rok, bili tjelesno i duševno zdravi, mlađi od 30 godina, te viši od 164 centimetra. Obvezivali su se na najmanje tri godine službe, te na služenje u bilo kojem dijelu zemlje prema rasporedu. Novim pravilnikom povećana je minimalna visina sa 152 na 164 centimetra kako bi se spriječilo stupanje u žandarmeriju „fizički slabih ljudi“ koji nisu imali dovoljno autoriteta u javnim nastupima (*ibid.*). Vjerovalo se da žandar niskoga rasta ili slabo razvijen žandar ne može ostaviti dojam ozbiljnosti i strogosti, što bi moglo ugroziti provođenje zakona.

Prema zakonu, žandar je smio upotrijebiti oružje samo u nužnim situacijama, kada nije bilo druge mogućnosti za obranu sebe ili drugih, savladavanje otpora, sprječavanje bijega opasnih zločinaca ili sumnjivih osoba na državnoj granici, te u slučaju zaštite objekata povjerenih na čuvanje (*ibid.*). Pri uporabi oružja, žandarmerija je morala maksimalno čuvati ljudske živote, te, gdje je bilo moguće, koristiti manje opasna sredstva poput noža ili sablje. Propisano je i da nevini ne smiju trpjeti posljedice uporabe oružja. Posebna i neobična odredba zakona nalagala je da se streljivo koje je potrošeno u upotrebi oružja naplaćuje od osoba koje su dovele do te situacije, a u slučaju njihovog stradavanja, trošak je padao na članove njihovih obitelji ili zadruga (*ibid.*).

Iako je formalno traženo od žandara da postupaju s krajnjim oprezom prema stanovništvu, kako bi se izbjeglo „razdraživanje naroda“ i sprječavanje da isti stane na stranu krivca, stvarnost u poslijeratnoj Jugoslaviji bila je značajno drugačija. Uvriježene su bile prakse 'vrijeđanja, premlaćivanja, pljuskanja i ponižavanja uhićenika', koji su već samim činom uhićenja bili smatrani krivima (Dobrivojević, 2006: 101). Takvo ponašanje bilo je rezultat niske razine opće kulture među žandarima, njihovog mentaliteta, osjećaja nadmoći i sklonosti nasilju, ali i tradicije i naslijeđa koje su nosili. Već u Kneževini i Kraljevini Srbiji, koje su bile vjerski i nacionalno homogenije, odnosi između javnog mnijenja i žandarmerije bili su osjetljivo područje (Dobrivojević, 2006: 101).

Nezadovoljstvo grubim postupcima žandara nastavilo se i u desetljećima koja su slijedila, pa i u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Zlostavljanje uhićenika često je bilo povezano sa specifičnim osjećajem za kaznu i pravdu prisutnim među stanovništvom, koji je bio u suprotnosti s modernim zakonodavstvom i znanstvenim shvaćanjima. Vjerovalo se da je svrha kazne ispaštanje, a narodna pravda zahtijevala je da kazna ne bude samo ekvivalent zločinu, već da bude daleko teža. Smatralo se da je tjelesno kažnjavanje strašnije od strijeljanja, jer

oduzima ljudsku čast – „batinom se stoka bije, a ne ljudi" (Dobrivojević 2006 prema: Vušović, »Pravni pojam kazne u narodu«, Arhiv za pravne i društvene nauke, veljača 1933., 130-134).

Iako su prijave protiv žandara za zlostavljanje bile redovito istraživane, rijetko su rezultirale dokazima i sankcijama. Čak i u slučajevima ozbiljnih incidenata, poput premlaćivanja njemačke novinarkе Isolde Reiter, vlasti su rijetko posezale za otpuštanjem žandara (Dobrivojević, 2006: 101). Umjesto toga, žandari su premješteni samo u slučaju nužde, jer se smatralo da najbolje rezultate postižu kada dobro poznaju područje u kojem djeluju.

Ovakvo zaštitničko ponašanje vlasti prema žandarima često je kod njih stvaralo osjećaj nepovredivosti i apsolutne moći, što je dovodilo do nepotrebnih sukoba s lokalnim stanovništvom te dodatno kompliciralo ionako osjetljive međunacionalne i međuvjerske odnose, osobito u prečanskim krajevima. "Jugoslavenski žandari nisu blagi," napisala je Kold Elan. „To su krupni, dobro uhranjeni i uniformirani momci koji znaju samo za naredbe. Stranci se sklanjaju kada ih vide kako marširaju ulicom s puškom na ramenu i nepovjerljivim pogledom" (Dobrivojević 2006 prema: Elan, Život i smrt kralja Aleksandra I, Beograd 1988, 143) .

Michel Foucault u knjizi Nadzor i kazna (rađanje zatvora) piše da se u srednjemu vijeku koristilo javno tjelesno kažnjavanje i degradacija osuđenika; no vlasti su shvatile da takve kazne više nemaju učinak te su *fokus* prebacili na duševno stanje i volju: „Neka kažnjavanje, ako mogu tako govoriti, radije pogađa dušu nego tijelo“ (Mably, prema: Foucault, 1994: 16), i „... u nekoliko je desetaka godina nestalo tijelo podvrgnuto mukama, raskomadano, osakaćeno, simbolično žigosano na licu ili ramenu, izloženo živo ili mrtvo, javno prikazivano. Nestalo je tijelo kao glavna meta kaznene represije“ (Foucault, 1994: 8). Nakon što se naglasak prenio s tjelesnog na duševno kažnjavanje, u sudske procese su se unijeli brojni čimbenici poput: poznavanja psihe zločinca, vlastite procjene o njemu, povijest prethodnih odnosa zločinca s okolinom, okolnosti pod kojima je došlo do zločina i sl. (Foucault, 1994: 17).

Zanimljivo je promotriti kako je u Kraljevini Jugoslaviji tijelo ostalo metom represije, a u većini slučajeva se nije pokušavao shvatiti uzrok ni priroda zločina.

U prvim godinama nakon Drugog svjetskog rata, kada je Narodna milicija uspostavljena kao dio komunističke vlasti, reakcije su bile mješavina straha, opreza, ali i podrške. Strah je bio posebno izražen zbog represivnih metoda koje su korištene za održavanje reda i suzbijanje političkih protivnika. Postojala je percepcija da je milicija „produžena ruka države“ koja je

sprema poduzeti oštre mjere protiv onih koji su percipirani kao neprijatelji novog poretka (Dedijer, 1981).

U jesen 1944. godine, na područjima koja su zauzele partizanske snage, osnovane su prve jedinice Narodne milicije. Ove jedinice bile su pod izravnom nadležnošću lokalnih narodnih odbora, koji su predstavljali nove komunističke vlasti. Iako je Narodna milicija bila zadužena za pitanja iz civilnog života, njezin je karakter u velikoj mjeri ostao vojni, a oslanjao se na druge sigurnosne strukture novoosnovane države (Ratković, 1981). Ova formacija pridružila se već postojećoj vojnoj organizaciji, Korpusu narodne obrane Jugoslavije (KNOJ), čime je Ministarstvo unutarnjih poslova dobilo dodatnu sigurnosnu snagu (*ibid.*).

Pripadnici Narodne milicije su čuvari reda i mira, a da bi to bili u pravom smislu reči, moraju stalno usavršavati svoje znanje, jer će samo na taj način, u najvećoj meri, doprineti zajedničkoj borbi za ispunjenje Petogodišnjeg plana, za izgradnju socijalizma — lepšeg života radnih ljudi Jugoslavije (Čebulj, 1950: 21).

Tijekom 1945. godine, milicajci su izgledom gotovo bili neodvojivi od vojnika. Stanovali su u bivšim policijskim ili žandarmerijskim stanicama, koje su služile kao vojarne, a radili su bez utvrđenog radnog vremena i prelazili su s jednog zadatka na drugi (Ratković, 1981). U početku nisu imali standardizirane uniforme, već su nosili odjeću iz partizanskih dana. Naoružani dugim oružjem, poput pušaka ili automata, ovi milicajci zadržali su svoj vojni izgled i funkciju sve dok u proljeće 1946. godine nisu dobili prve svjetlosive uniforme, koje su kasnije standardizirane (*ibid.*).

Sredinom listopada 1951. godine, ministar unutarnjih poslova Aleksandar Ranković odredio je da se 20. listopada obilježava kao *Dan milicije*, u znak sjećanja na formiranje prve jedinice partizanske milicije u Užicu 1941. godine. Taj je datum postao važan dio tradicije, a uoči Dana milicije održavane su svečane akademije, prvenstveno u Domu milicije u Beogradu, ali i u drugim republičkim centrima (Ratković, 1981).

Ova tradicija proslave Dana milicije bila je znak važnosti koju je nova država pridavala sigurnosnim strukturama i njihovoj ulozi u održavanju novog poretka. Kroz ove proslave, vlasti su nastojale učvrstiti identitet i lojalnost unutar milicije, kao i podsjetiti širu javnost na njihove korijene i doprinos u borbi za slobodu. (*ibid.*).

Nakon što je završio Drugi svjetski rat i nakon uspostave nove komunističke vlasti u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, postalo je jasno da je potrebna daljnja reorganizacija sigurnosnih snaga kako bi se odgovorilo na izazove izgradnje socijalističkog

društva. Godine 1953. dolazi do velikih promjena unutar jugoslavenskog sigurnosnog aparata, koje su obilježile prelazak 'Narodne milicije' u novu fazu razvoja. Ova reorganizacija je simbolizirala *konsolidaciju*, odnosno učvršćivanje vlasti, ali i potrebu za modernizacijom i profesionalizacijom snaga zaduženih za održavanje javnog reda i mira (Božović, 2007).

Do 1953. godine, Jugoslavija je prošla kroz nekoliko faza u svojoj transformaciji iz ratom razrušene zemlje u stabilnu socijalističku državu. S obzirom na te promjene, bilo je nužno prilagoditi i unutarnje sigurnosne snage novim uvjetima. Naziv *Narodna milicija* službeno se skraćuje u *Milicija*, a ova promjena odražavala je težnju prema profesionalizaciji i depolitizaciji sigurnosnih snaga (Jović, 2010). Reforma *Milicije* obuhvaćala je nekoliko ključnih aspekata. Prvo, doneseni su novi propisi koji su definirali nadležnosti i ovlasti milicije, s naglaskom na zaštitu javnog reda, sigurnost građana, i prevenciju kriminala. Milicija je sada bila pod izravnom kontrolom Ministarstva unutarnjih poslova, čime je dodatno naglašena njena uloga kao civilne snage, odvojene od vojske (Pavlović, 2009).

Nakon reorganizacije 1953. godine, Milicija FNRJ je podijeljena na republičke i pokrajinske jedinice, koje su bile pod nadzorom republičkih ministarstava unutarnjih poslova (Banac, 1988). Ova decentralizacija bila je u skladu s federalnim ustrojstvom Jugoslavije i omogućila je lokalnim vlastima veću kontrolu nad sigurnosnim pitanjima (*ibid.*). Sastav Milicije uključivao je nekoliko specijaliziranih jedinica, poput kriminalističke policije, prometne policije, te specijalnih jedinica za suzbijanje organiziranog kriminala i održavanje javnog reda. Ove jedinice su bile osposobljene za rad u specifičnim uvjetima i koristile su najmoderniju opremu dostupnu u to vrijeme (Djilas, 1991).

Jedan od glavnih ciljeva reforme bilo je podizanje razine obrazovanja i obuke milicajaca. Tijekom ranijih godina, milicajci su regrutirani uglavnom iz redova bivših partizana, a njihova je obuka bila kratka i usmjerena na osnovne sigurnosne zadatke. Međutim, nakon reforme 1953. godine, uvedeni su novi standardi obrazovanja, koji su uključivali i formalno školovanje u policijskim akademijama (*ibid.*).

Obrazovni programi su obuhvaćali ne samo tehničku obuku i vježbe, već i političko obrazovanje, koje je milicajce trebalo pripremiti za suočavanje s ideološkim i političkim izazovima. Naglasak je stavljen na lojalnost Partiji, ali i na profesionalno i odgovorno izvršavanje zadataka u skladu sa zakonom (Lazić, 1985). Iako je formalno depolitizirana, Milicija FNRJ je ostala snažno povezana s vladajućom Komunističkom partijom. Uloga Milicije nije se ograničavala samo na održavanje reda i mira, već je uključivala i praćenje

političkih protivnika, suzbijanje disidentskih pokreta, te osiguravanje provođenja politike Partije na terenu (Vuković, 2005). Ovaj aspekt Milicije često je bio predmet kritika, osobito od opozicijskih skupina i međunarodnih promatrača, koji su tvrdili da je Milicija korištena kao instrument političke represije. Unatoč tome, unutar Jugoslavije, Milicija je bila percipirana kao nužna snaga za očuvanje stabilnosti i sigurnosti, osobito u kontekstu Hladnog rata i unutarnjih prijetnji (Stojanović, 1990).

Razdoblje od 1953. do 1963. godine bilo je ključno za transformaciju Milicije FNRJ. Od neslužbene i neformalne postratne formacije, Milicija je postala moderna, profesionalna i organizirana snaga, koja je imala ključnu ulogu u održavanju unutarnje sigurnosti u Jugoslaviji. Iako je reforma donijela pozitivne promjene u pogledu profesionalizacije i obrazovanja, Milicija je ostala pod snažnim utjecajem vladajuće Partije, što je utjecalo na njenu percepciju i ulogu u društvu (Stojanović, 1990).

Milicija Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ) nastavila je razvoj iz ranijeg perioda, s tim da su 1960-ih godina došle do izražaja značajne promjene u organizaciji, strukturi i funkcijama milicije. Razdoblje od 1963. do 1992. godine obilježeno je složenim političkim i društvenim kontekstom koji je utjecao na razvoj i rad milicije. SFRJ je u to vrijeme prolazila kroz promjene usmjerene na decentralizaciju vlasti i reforme unutar savezne države (Božović, 2007). Milicija je imala ključnu ulogu u održavanju unutarnje sigurnosti, a njen rad bio je podložan stalnim prilagodbama novim izazovima.

Tijekom 1960-ih i 1970-ih godina, milicija SFRJ prošla je kroz značajne organizacijske promjene. Decentralizacija vlasti, koja je započela 1963. godine usvajanjem novog *Ustava*, utjecala je i na rad milicije (Ustav Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije 1963.). Sve više su ovlasti prelazile s federalne razine na republike i pokrajine, što je dovelo do veće autonomije lokalnih policijskih snaga (Lazić, 1985). Republika i pokrajinska milicija imale su sve veći stupanj neovisnosti, iako su ključne odluke i dalje bile koordinirane na saveznom nivou. Jedna od značajnih promjena u tom razdoblju bila je uvođenje novih metoda rada i opreme u miliciju. Razvoj tehnologije donio je nove alate za nadzor i prikupljanje informacija, što je omogućilo efikasnije praćenje i kontrolu kriminala. Unatoč napretku, izazovi su ostali, posebno u svjetlu sve izraženijih političkih tenzija unutar Jugoslavije (Pavlović, 2009). Razdoblje od 1963. do 1992. godine bilo je obilježeno političkim promjenama koje su imale direktan utjecaj na miliciju. Nakon smrti Josipa Broza Tita 1980. godine, Jugoslavija je ušla u fazu političke nestabilnosti koja je kulminirala raspadom zemlje početkom 1990-ih (Jović, 2010). Milicija je, u tom periodu, imala važnu ulogu u očuvanju reda i sigurnosti, ali je bila

suočena s brojnim izazovima: rastući nacionalizam i etničke sukobe. Tijekom 1980-ih, milicija je također postala instrument u rukama političkih elita koje su je koristile za kontrolu neistomišljenika i odmetnika te suzbijanje političkih protivnika. Iako je formalno bila *apolitična*, milicija je *de facto* bila snažno povezana s vladajućim strukturama, što je često rezultiralo zloupotrebom ovlasti (Dedijer, 1981).

Početakom 1990-ih, kao što je prethodno navedeno, s porastom nacionalističkih tenzija i sve očitijim znakovima raspada Jugoslavije, milicija se našla u teškoj situaciji. Kako su se sukobi pojačavali, milicija se često nalazila u središtu političkih sukoba, gdje je bila prisiljena zauzeti stranu. Ovo razdoblje karakterizirao je pad povjerenja u miliciju, što je dodatno otežavalo održavanje javnog reda i sigurnosti (Banac, 1988).

Osamostaljenjem Republike Hrvatske 1991. godine, dolazi do transformacije milicije u policiju koja će u narednim desetljećima biti oblikovana potrebama i izazovima novonastale države. 25. srpnja 1990. godine na policijsku je kapu prvi put javno stavljen hrvatski grb i spuštena je zastava sa zvijezdom petokrakom, a podignut je hrvatski barjak (MUP, 2024). Od 1990. se policajci na području Hrvatske nazivaju hrvatskim policajcima.

Policija Republike Hrvatske (MUP RH) formalno je uspostavljena 1992. godine, prilikom čega je naslijedila pojedine organizacijske strukture i kadrove iz bivše SFRJ, ali uz značajne promjene u ciljevima i metodama rada (Božović, 2007). Raspad Jugoslavije i ratni sukobi postavili su pred hrvatsku policiju ogromne izazove u održavanju unutarnje sigurnosti i stabilnosti.

U prvim godinama nakon osamostaljenja, hrvatska policija prošla je kroz intenzivne reforme. Organizacijska struktura bila je prilagođena potrebama nove države, što je uključivalo: stvaranje novih jedinica, modernizaciju opreme te osposobljavanje i edukaciju kadrova (Jović, 2010). Uz to, došlo je i do promjene u zakonodavnom okviru, kako bi se policijski rad uskladio s međunarodnim standardima i potrebama demokratskog društva. Reforme su također obuhvatile i *depolitizaciju* policije, koja je imala za cilj uspostaviti policiju kao profesionalnu i neovisnu instituciju. Proces reformi bio je dugotrajan i nije uvijek tekao bez problema, ali je rezultirao stvaranjem policijskih snaga koje su bile sposobne odgovoriti na izazove novog vremena (Božović, 2007).

Domovinski rat (1991.-1995.) imao je ključnu ulogu u formiranju identiteta i funkcije policije u Republici Hrvatskoj. Policija je u tom periodu često bila prva linija obrane, posebno u prvim mjesecima sukoba kada još nije bila u potpunosti formirana Hrvatska vojska (Pavlović,

2009). Uz svoje uobičajene zadaće održavanja reda i zakona, policija je sudjelovala i u borbenim operacijama, što je dodatno ojačalo njezinu važnost u očima javnosti (Pavlović, 2009).

Do krupnog incidenta dolazi krajem ožujka kada paramilicijske skupine Srba postavljaju barikadu u Plitvicama na prometnici Slunj - Titova Korenica. Specijalna postrojba hrvatske policije uspješno intervenira, a njezino dalje djelovanje spriječit će dolazak oklopnih postrojbi JNA iz 1. i 5. vojne oblasti koji postavljaju „tampon zonu” između sukobljenih strana (Marijan, 2001: 299).

Službena stranica Ministarstva unutarnjih poslova RH (2024) u *Vremeplovu* navodi da je 31. ožujka 1991. Josip Jović, pripadnik prvih hrvatskih redarstvenika izgubio život na Uskrs u akciji *Plitvice*. Josip Jović je ujedno i prvi poginuli hrvatski branitelj u Domovinskome ratu.

Policija je također bila odgovorna za održavanje reda u oslobođenim i područjima pod kontrolom hrvatskih snaga, gdje je često bila suočena s teškim uvjetima i poslijeratnim izazovima, uključujući povratak izbjeglica i razminiranje. Tijekom Domovinskog rata, hrvatska policija je bila ključna za obranu zemlje. Javnost je na policiju gledala kao na heroje koji su sudjelovali u obrani Domovine te je u velikoj mjeri uživala povjerenje. Nakon završetka rata, policija Republike Hrvatske suočila se s novim izazovima u izgradnji mira i uspostavi pravnog poretka. Ključna zadaća bila je uspostava vladavine prava u cijeloj zemlji, kao i na područjima koja su bila zahvaćena ratom. Tijekom 2000-tih godina, hrvatska policija prošla je kroz daljnju profesionalizaciju i usklađivanje s europskim standardima, što je bilo posebno važno u kontekstu pristupanja Hrvatske Europskoj uniji (Božović, 2007).

MUP (2024) navodi da danas policija kao javni servis građana obavlja poslove propisane zakonom koje provodi Ravnateljstvo policije, dok 20 policijskih uprava djeluje regionalno. Hrvatski policijski u mirovnim misijama sudjeluju od 2005., a projekte poput *Sigurne turističke sezone* preuzimaju i provode policije u regiji. Cilj projekta, kojeg je Interpol preporučio svojim članicama, je bolja komunikacija sa stranim turistima i postizanje veće sigurnosti.

Policija tako doprinosi i napretku našeg turizma. Mirko Bilandžić u emisiji N1 pod nazivom „Novi dan“ (2022) komentirao međunarodnu sigurnost unutar Europske unije te kako hrvatske policajce čeka poseban izazov pred granicama Republike, jer je nakon ulaska u Schengen, RH iznova dobila ulogu „štita Europe“.

3. Odnos društva i policije: sociološke teorije o društvenom povjerenju

Policija, kao institucija, igra ključnu ulogu u održavanju javnoga reda i sigurnosti. Međutim, odnos između policije i građana često je složen i podložan različitim interpretacijama. Sociološke teorije pružaju okvire za razumijevanje kako se oblikuje ovaj odnos, kako se razvija društveno povjerenje prema policiji i koje su posljedice toga na širu društvenu strukturu. U nastavku slijedi prikaz nekoliko ključnih socioloških teorija koje mogu objasniti odnos između policije i društva, s posebnim naglaskom na društveno povjerenje.

Teorija društvenog ugovora, koju su razvili filozofi kao što su Thomas Hobbes, John Locke i Jean-Jacques Rousseau, postavlja temelj za razumijevanje legitimnosti policije kao društvene institucije odnosno dijela državnog aparata. Prema ovoj teoriji, ljudi se odriču dijela svojih prirodnih sloboda u zamjenu za sigurnost i zaštitu koju pruža država, uključujući i policiju (Locke, 2013). Policija, kao izvršno tijelo države, ima zadatak zaštititi građane i osigurati provedbu zakona.

Odnosi između policije i građana unutar okvira društvenog ugovora temelje se na uzajamnoj odgovornosti: građani poštuju zakone i pravila, a policija osigurava njihovu primjenu na pravedan i nepristran način. Locke (2013: 212) piše: „Ako nema zakona, nema ni slobode. Jer sloboda znači biti slobodnim od ograničenja i nasilja drugih, što nije moguće tamo gdje nema zakona“. Međutim, kada policija zloupotrebljava svoju moć ili djeluje nepravedno, povjerenje građana može biti ozbiljno narušeno, što dovodi do kršenja društvenog ugovora i erozije društvenog povjerenja (Tyler, 2006).

Sociolog Robert Putnam u knjizi *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community* (2000) uvodi pojam društvenog kapitala, koji se odnosi na mreže, norme i društveno povjerenje koje omogućuju suradnju u zajednicama. Društveni kapital je ključan za održavanje stabilnosti i kohezije u društvu, a povjerenje u institucije, uključujući i policiju, jedan je od njegovih glavnih aspekata.

Prema Putnamu, visoka razina društvenog kapitala u zajednici povezana je s većim povjerenjem u institucije poput policije. Kada su društvene mreže snažne i građani osjećaju

povjerenje jedni prema drugima, oni su skloniji vjerovati i institucijama koje ih predstavljaju (Putnam, 2000). Nasuprot tome, u zajednicama s niskim društvenim kapitalom, nepovjerenje u policiju može biti izraženije, što dovodi do sukoba i destabilizacije društvenog poretka.

Teorija legitimnosti, koju su razvili Max Weber i kasniji sociolozi, odnosi se na percepciju građana o tome je li vlast, kao što je i policija, zakonita i pravedna. Weber (1922) je definirao legitimnost kao vjerovanje da su vlasti legitimne kada građani prihvaćaju njihovu moć kao ispravnu i opravdanu.

Tom R. Tyler, u svom radu *Why People Obey the Law* (2006), istražuje važnost percepcije legitimnosti u oblikovanju ponašanja građana prema policiji. Tyler tvrdi da građani surađuju s policijom i poštuju zakone ne samo zbog straha od kazne, već zato što vjeruju da su zakoni pravedni, a vlasti legitimne. Kada policija djeluje na način koji građani smatraju pravednim i transparentnim, povjerenje u policiju raste, a time i njezina legitimnost (*ibid.*).

Konfliktna teorija, koju su također razvili Karl Marx i kasniji teoretičari poput Ralpa Dahrendorfa, naglašava sukob između različitih društvenih skupina kao pokretačku snagu društvenih promjena. Prema ovoj teoriji, policija može biti viđena kao instrument vladajuće klase koji se koristi za održavanje postojećih društvenih odnosa i represiju nad potlačenim skupinama (Dahrendorf, 1959). Policija, u okviru konfliktne teorije, često se doživljava kao sila koja štiti interese vladajućih elita, a ne kao neutralan provoditelj zakona. Ova perspektiva može objasniti zašto određene društvene skupine, posebno one koje su marginalizirane ili potlačene, imaju nisko povjerenje u policiju. Ovaj nepovoljan odnos može rezultirati povećanom napetošću, sukobima i društvenom nestabilnošću.

Teorija rutinirane aktivnosti, koju su razvili Lawrence Cohen i Marcus Felson (1979), usmjerena je na razumijevanje kriminaliteta i uloge policije u njegovom sprječavanju. Ova teorija tvrdi da je kriminal rezultat interakcije tri ključna čimbenika: motiviranih počinitelja, pogodnih meta i odsutnosti čuvara (npr. policije).

Prema ovoj teoriji, prisutnost policije djeluje kao odvratanje od kriminala, čime se smanjuje vjerojatnost da će se kriminalne radnje dogoditi. No, učinkovitost policije ovisi o tome koliko je javnost percipira kao prisutnu, budnu i spremnu intervenirati. Nedostatak vidljive prisutnosti policije ili njezina percepcija kao neučinkovite može rezultirati gubitkom povjerenja u njezinu

sposobnost da osigura sigurnost, što može dodatno otežati borbu protiv kriminala (Cohen & Felson, 1979).

Odnos između policije i javnosti oblikovan je složenom interakcijom različitih socioloških čimbenika. Teorije društvenog ugovora, društvenog kapitala, legitimnosti, konfliktne teorije i rutiniranih aktivnosti pružaju različite perspektive koje pomažu u razumijevanju toga kako se razvija povjerenje u policiju i kako se ono može narušiti.

Povjerenje u policiju nije samo pitanje efikasnosti u provođenju zakona, već i pitanje percepcije legitimnosti, pravednosti i transparentnosti. Kada policija djeluje u skladu s ovim načelima, povjerenje građana raste, a društvena povezanost se jača. Međutim, kada se percepcija policije naruši, bilo zbog zloupotrebe moći, nepravde ili nerazmjernog nasilja, društveno povjerenje može biti ozbiljno ugroženo, što dovodi do sukoba i destabilizacije.

4. Percepcija policije od strane javnosti

Percepcija policije u društvu oblikovana je nizom socioloških čimbenika poput: utjecaj medija, obrazovanje i informiranost građana, povijesne i kulturne odrednice te stavovi različitih društvenih skupina (Pušeljić, Jelenski, 2007). Ovi čimbenici zajedno tvore okvir unutar kojeg se oblikuju stavovi javnosti prema policiji, čime se može razumjeti raznolikost mišljenja i stavova koji postoje u društvu. Odnos između policije i javnosti, iako je postao predmet istraživanja otkako je funkcija policije formalizirana, stekao je dodatnu važnost s razvojem policije u zajednici, koja naglašava uzajamnost između policije i građana. Policija u zajednici nastoji izgraditi povjerenje između policije i zajednica te utjecati na percepcije građana. Kontinuirane ankete o stavovima građana pružaju metodologiju za komunikaciju s javnošću o ukupnom učinku policije (Eck i Rosenbaum, 1994). Informacije o osnovama stavova građana mogu policiji pružiti povratne informacije o učinkovitosti policajaca ili, barem, o percepcijama građana o njihovom radu.

Mediji igraju ključnu ulogu u oblikovanju percepcije policije (Eck i Rosenbaum, 1994). Informacije koje mediji prenose, bilo pozitivne ili negativne, izravno utječu na način na koji javnost vidi policiju. U Hrvatskoj, mediji često izvještavaju o incidentima u kojima je policija uključena, što može značajno utjecati na javno mnijenje. Negativno izvještavanje o policijskoj

brutalnosti, zloupotrebama ovlasti ili neprofesionalnom ponašanju može dovesti do smanjenja povjerenja u policijske snage (Reiner, 2010). Cajner Mraović i Mraović (2000) obrađuju problem institucionalnoga ekstremizma te navode da institucionalni ekstremizam uvelike utječe na rutinske reakcije, obradu ekstremističkih delikata, ali i na način na koji će pripadnici manjinskih skupina biti tretirani kao žrtve. Nadalje, pišu da su pripadnici određenih etničkih, vjerskih ili drugih skupina sustavno diskriminirani od institucija te su često predmetom diskriminacija.

U nastavku ovoga poglavlja bit će prikazan odnos hrvatske policije prema manjinskim skupinama i strancima.

Slika 1. Naslov novinskoga članka (3. 4. 2024.)

Hrvatska policija tukla trudnu migrantkinju

"Čim smo vidjeli policiju, zapucali su prema nama. Potom su nas uhvatili i počeli tući palicama. Sve, uključujući nas dvije trudnice. Rekle smo im to, čak pokazale testove za trudnoću, ali nisu marili", ispričala je za britanski iNews mlada žena porijeklom iz Maroka

Izvor: <https://www.portalnovosti.com/hrvatska-policija-tukla-trudnu-migrantkinju>

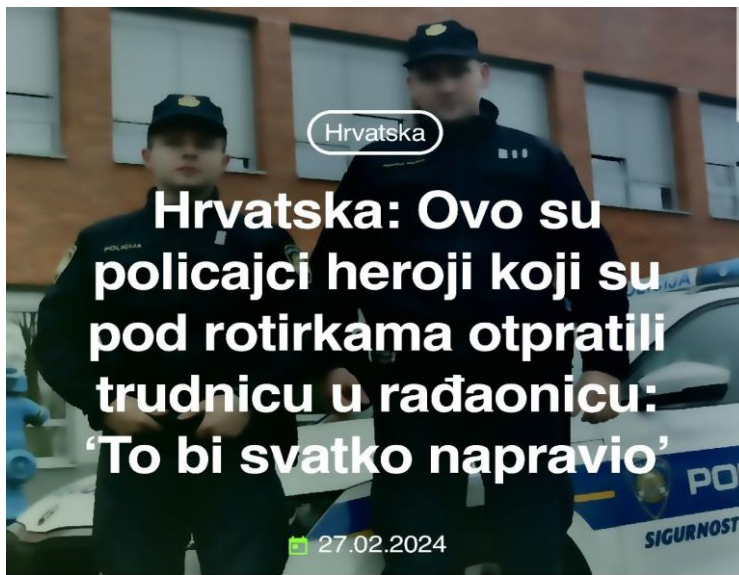
Postoje dvije potencijalne reakcija javnosti na ovu situaciju:

- Osuda policije: Mnogi građani, osobito oni koji su već skloni kritici policije, mogu vidjeti ovaj incident kao potvrdu svojih stavova o policijskoj brutalnosti i zloupotrebi moći.
- Podrška policiji: Dio javnosti može stati u obranu policije i iskazati potrebu za dodatnim kontekstom i detaljima o incidentu. Može se pojaviti argumentacija da se radi o izoliranom slučaju ili da su takvi incidenti rijetki, te da policija u cjelini provodi važan posao u očuvanju javnog reda.

Medijski diskurs često naglašava dramatične ili kontroverzne aspekte policijskog rada, što može dovesti do iskrivljene slike o stvarnoj ulozi i funkcioniranju policije (Mawby, 2002).

S druge strane, pozitivne priče o uspješnim policijskim akcijama ili pomoći zajednici mogu poboljšati percepciju policije.

Slika 2. Naslov novinskoga članka (27. 2. 2024.)

Izvor: <https://radio-busovaca.eu/hrvatska-ovo-su-policajci-heroji-koji-su-pod-rotirkama-otpratili-trudnicu-u-radaonicu-to-bi-svatko-napravio/hrvatska/>

Članak o policajcima koji su pomogli trudnoj ženi u hitnoj situaciji može pozitivno utjecati na percepciju policije među građanima. Priče poput ove mogu pridonijeti jačanju povjerenja u policiju jer pokazuju da policajci nisu samo represivna tijela, već i angažirani i empatični službenici koji su spremni pomoći u teškim trenucima (Radio Busovača, 2024).

Obrazovanje i informiranost građana također su važni čimbenici u oblikovanju percepcije policije. Ljudi s višom razinom obrazovanja često imaju bolje razumijevanje složenosti policijskog rada, zakonodavnog okvira i uloge policije u društvu. S druge strane, nedostatak informacija ili nedovoljno obrazovanje može dovesti do neosnovanih predrasuda ili nerazumijevanja policijske uloge (Cao, 2015).

Programi obrazovanja i javne informiranosti, poput policijskih kampanja za približavanje zajednici, mogu igrati značajnu ulogu u povećanju povjerenja javnosti u policiju. Osim javne informiranosti, i povijesno-kulturni čimbenici igraju značajnu ulogu u oblikovanju stavova prema policiji (Cao, 2015).

U Hrvatskoj, povijesno iskustvo s policijskim snagama tijekom razdoblja Jugoslavije, kao i tijekom Domovinskog rata, ostavilo je trajne tragove na percepciji policije. Policija je često doživljavana kroz prizmu prošlih režima i događaja, što može dovesti do nepovjerenja ili sumnje prema sadašnjim policijskim snagama (Marenin, 1985). Kultura poštovanja zakona i redoslijeda, nasuprot kulturi otpora prema autoritetu, također značajno utječe na to kako

različite skupine u društvu doživljavaju policiju. Na primjer, mlađa populacija često ima kritičniji stav prema policiji u usporedbi sa starijim građanima, koji mogu imati tradicionalniji i pozitivniji pogled na policijske snage. Također, društvene manjine, poput etničkih manjina ili marginaliziranih skupina, mogu imati lošiju percepciju policije zbog učestalijih negativnih iskustava s policijom ili percepcije diskriminacije (Reiner, 2010).

Percepcija policije značajno varira među različitim zemljama i regijama svijeta, što je rezultat različitih političkih, društvenih i povijesnih uvjeta. U ovom poglavlju analizirat će se kako se policija percipira u zapadnim demokracijama, postkomunističkim državama, kako politički sustav utječe na tu percepciju, te kakvu ulogu međunarodne organizacije igraju u oblikovanju percepcije policije.

U zapadnim državama, percepcija policije je uglavnom pozitivna, što se može pripisati stabilnim političkim sustavima, vladavini prava i profesionalnosti policijskih snaga. Policija u ovim zemljama često se doživljava kao zaštitnik građanskih prava i sloboda te kao institucija koja osigurava red i sigurnost (Reiner, 2010). Međutim, nedavni događaji poput pokreta „*Black Lives Matter*“ u SAD-u pokazuju kako određeni događaji mogu izazvati krizu povjerenja u policijske snage, posebno u kontekstu rasnih i socijalnih nejednakosti (Mawby, 2002).

U postkomunističkim državama, uključujući Hrvatsku, percepcija policije često je složenija i povijesno opterećena. Policija je u vrijeme komunističkih režima često bila instrument represije, što je ostavilo dugotrajne posljedice na način na koji je javnost doživljava. Proces demokratizacije i reforme policijskih snaga u ovim zemljama često su bili praćeni pokušajima obnove povjerenja u policiju, ali ti su procesi uvijek bili dugotrajni i složeni (Marenin, 1985).

Percepcija policije u ovim državama nerijetko se povezuje s prošlim režimima, što otežava njen suvremeni legitimitet. Politički sustav unutar kojeg policija djeluje ima veliki utjecaj na način na koji je javnost percipira. U autoritarnim režimima, policija je često doživljavana kao sredstvo državne represije, dok je u demokratskim sustavima percepcija policije više usmjerena na njenu ulogu u zaštiti građanskih prava i održavanju reda (Cao, 2015). U demokratskim društvima, transparentnost, odgovornost i uključivanje zajednice u policijske poslove važni su za održavanje pozitivne percepcije policije.

5. Pregled istraživanja

Stavovi građana, a posebno mladih i obrazovanih ljudi poput studenata, prema institucijama kao što je policija ključni su pokazatelji društvenog povjerenja i stabilnosti. Uloga policije u održavanju reda i sigurnosti u društvu nezamjenjiva je, ali njezina učinkovitost u velikoj mjeri ovisi o povjerenju i percepciji građana (Tyler, 2006; Reiner, 2010).

Istraživanje stavova prema policiji i povjerenja u policiju ima dugu tradiciju u sociološkim i kriminološkim studijama. Prethodna istraživanja su pokazala da stavovi građana prema policiji mogu biti oblikovani različitim čimbenicima, kao što su osobna iskustva s policijom, medijska reprezentacija policijskoga rada, ali i šire društvene i kulturne vrijednosti (Tyler, 2006; Reiner, 2010). Također, istraživanja su pokazala da su mladi ljudi, uključujući studente, često skeptičniji prema policiji nego starije populacije, što može biti rezultat različitih društvenih iskustava, uključujući i iskustva diskriminacije ili nepravednog postupanja (Hinds, 2007).

Jedna od ključnih tema u teorijskim pristupima je koncept legitimnosti policije, koji se odnosi na percepciju građana o pravednosti i zakonitosti policijskog djelovanja. Legitimnost je ključna za održavanje javnog reda bez potrebe za prisilom, jer građani koji vjeruju u legitimnost policije skloniji su poštivati zakon i surađivati s policijskim službenicima (Tyler, 2004).

Jedno od prvih istraživanja koje je ispitivalo utjecaj proceduralne pravde na percepciju legitimnosti policije među mladima provela je Hinds (2007) u Australiji na uzorku učenika u dobi od 14 do 16 godina. Rezultati su pokazali da je percepcija proceduralne pravde najznačajniji pozitivni prediktor legitimnosti policije, dok su negativna iskustva s policijom bila glavni negativni prediktor. U kasnijem istraživanju na istom uzorku, Hinds (2009) je utvrdila da pozitivan doživljaj legitimnosti policije predviđa voljnost za suradnju s policijom, a nakon provedene intervencije usmjerene na poboljšanje odnosa između policije i mladih, koja je obuhvaćala neformalna druženja tijekom godine dana, utvrđeno je da su legitimnost policije i sudjelovanje u intervenciji postali ključni pokazatelji spremnosti za suradnju s policijom.

Murphy (2015) je također provela istraživanje u Australiji na uzorku od 513 adolescenata, u dobi od 12 do 17 godina, i 2611 odraslih, u rasponu od 18 do 94 godine, a istraživala je povezanost između policijske legitimnosti, povjerenja u policiju, poštovanja zakona, percepcije proceduralne pravde i spremnost na prijavu zločina policiji. Rezultati su pokazali da je percepcija proceduralne pravde pozitivno *korelirala* s doživljajem legitimnosti policije i spremnošću na prijavu zločina, kako među adolescentima tako i među odraslima. Usporedba

tih dviju dobnih skupina otkrila je da je proceduralna pravda podjednako važna za obje skupine u pogledu legitimnosti policije, dok je za adolescente proceduralna pravda bila čak i značajniji faktor za prijavu zločina nego za odrasle (*ibid.*).

Chow (2011) je proveo istraživanje u Kanadi na uzorku od 262 učenika u dobi od 14 do 19 godina te je analizirao njihove stavove prema policiji. Rezultati su pokazali da su učenici stariji od 16 godina, s pozitivnijim stavovima prema školi, koji nisu imali negativna iskustva s policijom, nisu bili žrtve zločina i nisu se upuštali u ilegalne aktivnosti, iskazali veće zadovoljstvo policijom. U Brazilu je Stamatakis (2016) istraživao percepciju policije među adolescentima u dobi od 13 do 16 godina, te je ustanovio da su sudionici koji su policiju percipirali kao neučinkovitu, imali 25 puta veću vjerojatnost da će ju doživjeti kao nepravednu. Također, u kontekstu proceduralne pravde, percepcija policije kao nepravedne šest puta je povećavala vjerojatnost nepovjerenja u policiju.

U Hrvatskoj je 2016./2017. provedeno istraživanje na području Grada Zagreba koje se odnosi na percepciju učenika šestih razreda osnovne i njihovih roditelja na policiju. Istraživanje su proveli Butković, Valenta i Šentija Knežević i objavili 2019. g. Prije samog prikupljanja podataka, odabrali su uzorak od 15 osnovnih škola koje su sudjelovale u istraživanju. Uzorak su oblikovali kao probabilistički klaster uzorak, čime je osigurana reprezentativnost prema tipu i veličini škole, uključujući učenike šestih razreda oba spola. Pri izboru škola, posebno se vodilo računa da budu ravnomjerno zastupljene škole iz svih devet policijskih postaja na području Grada Zagreba (Butković et al., 2019: 245). Prikupljanje podataka odvijalo se tijekom školske godine 2016./2017., u okviru sata razredne zajednice za učenike šestih razreda. Učenici su odgovarali na pitanja koja su ispitivala njihovo zadovoljstvo radom policije, percepciju zaštite koju im policija pruža, te spremnost da se obrate policiji za pomoć. Rezultati pokazuju da je većina učenika (73 %) zadovoljna ili vrlo zadovoljna radom policije, što se očituje u visokom prosječnom rezultatu na tom pitanju ($M = 4.16$, $SD = 0.78$). Roditelji su u anketi odgovarali na pitanja o povjerenju u policiju, zadovoljstvu radom policije i pruženom zaštitom, te o spremnosti da se obrate policiji za pomoć (Butković et al., 2019:246).

Također, ispitano je njihovo mišljenje o važnosti redovitog kontakta s policijskim službenicima za dobar odnos između policije i zajednice. Na sva pitanja odgovaralo se na skali od 1 do 5, pri čemu viši broj označava pozitivniju percepciju policije. Rezultati pokazuju vrlo pozitivne stavove roditelja prema policiji, pri čemu je preko 70 % ispitanih roditelja izrazilo slaganje s navedenim tvrdnjama, što potvrđuje pozitivan odnos i povjerenje prema policiji. (Butković et al., 2019:246)

6. Metode istraživanja

6.1. Predmeti istraživanja

Predmet ovoga istraživanja su stavovi studenata prema hrvatskoj policiji, s naglaskom na različite aspekte percepcije koji obuhvaćaju: osobna iskustva studenata, iskustva njihove okoline, kao i opće stavove o učinkovitosti, pravednosti i profesionalnosti policije u Republici Hrvatskoj. Istraživanje nastoji obuhvatiti širu sliku odnosa između studentske populacije i policijskih službenika, kako pozitivna, tako i negativna iskustva koja oblikuju njihove stavove. Važno je napomenuti da studenti predstavljaju specifičnu društvenu skupinu s jedinstvenim karakteristikama koje utječu na njihove percepcije i stavove. Mnogi studenti su u životnom razdoblju kada su prvi put suočeni s neovisnim donošenjem odluka i samostalnim susretima s institucijama poput policije. Stoga, istraživanje stavova studenata prema policiji može pružiti uvid u šire društvene trendove i potencijalne buduće promjene u percepciji policije unutar hrvatskog društva.

U okviru ovoga istraživanja, poseban naglasak stavljen je na sljedeće aspekte:

- **Osobna iskustva s policijom:** Kako studenti procjenjuju svoje osobne susrete s policijom? Jesu li ta iskustva pozitivna, neutralna ili negativna? Kako ta iskustva oblikuju njihove opće stavove prema policiji?
- **Iskustva okoline:** Kakva iskustva s policijom imaju članovi obitelji, prijatelji i kolege studenata? Na koji način ta iskustva utječu na stavove studenata?
- **Opći stavovi:** Kakvo je opće mišljenje studenata o učinkovitosti, pravednosti i profesionalnosti policije? Kako studenti percipiraju ulogu policije u društvu?

6.2. Istraživački koncepti

Konceptualizacija ovog istraživanja temelji se na nekoliko ključnih pojmova koji su od značaja za razumijevanje stavova studenata prema policiji. Ovi pojmovi uključuju:

- **Povjerenje u policiju:** Povjerenje se definira kao uvjerenje građana da će policija djelovati u njihovom najboljem interesu, na način koji je pravedan i nepristran. Povjerenje je ključno za održavanje pozitivnog odnosa između policije i zajednice, jer

utječe na spremnost građana da surađuju s policijom, prijavljuju zločine i poštuju zakone (Tyler, 2006).

- **Legitimnost policije:** Legitimnost se odnosi na percepciju da je vlast koju policija provodi opravdana i pravedna. Policija koja je percipirana kao legitimna uživa veću podršku javnosti i veće povjerenje, što je ključno za učinkovito provođenje zakona (Tyler, 2006). Ova percepcija legitimnosti može biti pod utjecajem različitih čimbenika: transparentnost, odgovornost i pravednost u postupanju policije.
- **Osobna i posredna iskustva s policijom:** Osobna iskustva s policijom odnose se na izravne susrete koje pojedinci imaju s policijskim službenicima. Posredna iskustva, s druge strane, odnose se na iskustva koja su pojedinci doživjeli putem drugih izvora, poput članova obitelji, prijatelja, medija ili društvenih mreža. Oba tipa iskustava imaju važnu ulogu u oblikovanju stavova prema policiji.
- **Percepcija profesionalnosti i pravednosti policijskih službenika:** Ova komponenta odnosi se na način na koji studenti percipiraju profesionalizam i pravednost policijskih službenika u obavljanju njihovih dužnosti. To uključuje kako proceduralnu pravdu (način na koji policija provodi zakon) tako i distribucijsku pravdu (pravednost u ishodima policijskih intervencija).

6.3. Ciljevi i svrha istraživanja

Svrha ovog istraživanja je identificirati i analizirati stavove studenata prema hrvatskoj policiji s ciljem razumijevanja čimbenika koji utječu na njihovu percepciju i povjerenje u policijske službenike. U kontekstu suvremenih društvenih promjena i izazova, od izuzetne je važnosti shvatiti kako mladi ljudi, a posebno studenti, doživljavaju institucije koje su zadužene za provedbu zakona i održavanje javnoga reda.

S obzirom na to da studenti predstavljaju buduće intelektualce, njihovi stavovi prema policiji mogu imati dalekosežne posljedice za buduće odnose između policije i građana. Istraživanje ima za cilj pružiti temelj za razumijevanje trenutnog stanja povjerenja i percepcije policije među studentskom populacijom, kao i identificirati potencijalne točke sukoba ili nesporazuma koje bi mogle utjecati na te odnose u budućnosti.

Osim toga, rezultati ovog istraživanja mogu biti korisni za policijske strukture, jer im omogućuju da prilagode svoje strategije i pristupe u radu s mladima, kako bi povećali povjerenje i suradnju. Također, istraživanje može doprinijeti literaturi o percepciji policije i

povjerenju u institucije u hrvatskom društvu, zbog uvida u specifične izazove i prilike koje postoje u odnosu između policije i mladih ljudi.

Ciljevi ovog istraživanja su:

1. Identificirati ključne čimbenike koji utječu na stavove studenata prema policiji: Ovo uključuje osobna iskustva studenata, iskustva njihove okoline, kao i medijske prikaze policije.
2. Razumjeti percepciju legitimnosti policije među studentskom populacijom: Istražiti u kojoj mjeri studenti smatraju da je vlast koju policija provodi opravdana i pravedna.
3. Analizirati utjecaj osobnih i posrednih iskustava na opće stavove prema policiji: Procijeniti kako osobna iskustva studenata, kao i iskustva njihove okoline, utječu na njihov opći doživljaj policije.
4. Razviti preporuke za poboljšanje odnosa između policije i studenata: Na temelju rezultata istraživanja, ponuditi konkretne prijedloge za unapređenje komunikacije, povjerenja i suradnje između policije i studentske populacije.

Kroz definiranje predmeta, konceptualizaciju ključnih pojmova te jasno postavljene ciljeve i svrhu istraživanja, nastoji se postaviti temelj za daljnju analizu i interpretaciju prikupljenih podataka, koja će pružiti vrijedne uvide u dinamiku odnosa između studentske populacije i policije u Hrvatskoj.

6.4. Istraživačka pitanja

Istraživačka pitanja postavljena u ovom istraživanju uključuju:

1. Kakva su osobna iskustva studenata s hrvatskom policijom?
2. Kako studenti procjenjuju iskustva svoje okoline s policijom?
3. Koje su najčešće kritike koje studenti imaju prema policiji?
4. Što studenti očekuju od hrvatske policije u kontekstu njihove uloge u društvu?
5. Koliko su studenti upoznati s radom i zadacima policije?
6. Kako studenti ocjenjuju pristup policijskih službenika prema građanima?
7. Kako studenti doživljavaju slogan „Sigurnost i povjerenje" i koliko vjeruju da ga policija dosljedno provodi?

6.5. Metodološki pristup

Ovo istraživanje koristi kvalitativni metodološki pristup, s intervjuom kao glavnim istraživačkim alatom. Intervju je proveden među studentskom populacijom na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli. Intervju je sadržavao pitanja otvorenog tipa, koja su omogućila studentima da izraze svoje stavove o različitim aspektima policijskog rada. Prikupljeni podaci su analizirani, a rezultati su interpretirani u kontekstu postojećih teorijskih okvira o povjerenju u policiju i percepciji policijskog rada (Tyler, 2006; Reiner, 2010).

6.6. Uzorak

Ciljanu populaciju čine hrvatski studenti, oni koji studiraju na području Republike Hrvatske, dok uzorak predstavljaju studenti koji studiraju na području grada Pule zbog toga što je Pula manja gradska sredina u kojoj se nalaze studenti iz raznih područja Hrvatske, manja gradska sredina implicira na češće interakcije među ljudima pa tako i s policijskim službenicima. Istraživanje je provedeno na uzorku snježne grude (tzv. „snowball sample“) što bi značilo da je svaki sudionik predlagao sljedeće potencijalne sudionike. Uzorak se sastoji od osmero sudionik, sedmorica studenata i jedna studentica u dobi od 24 do 26 godina koji studiraju na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli.

6.7. Protokol intervjuja

Dubinski intervju kreiran je kao polustrukturiran, tj. pitanja su bila unaprijed pripremljena te su bila jednaka za svih osmero sudionika, ali su odgovori bili otvorenog tipa s mogućnošću potpitanja kako bi svaki ispitanik mogao slobodno izraziti svoje stavove i tako pružiti što bolji uvid u svoja mišljenja i iskustva o hrvatskoj policiji. Pitanja iz strukturiranog dijela intervjuja se mogu podijeliti na tri kategorije: prva kategorija se odnosi na osobne stavove i mišljenja o hrvatskoj policiji i policijskim službenicima te stavovima mišljenja i okoline o hrvatskoj policiji i policijskim službenicima, dok se druga kategorija pitanja odnosila na osobna iskustva s policijom i iskustva okoline s policijom, a treću kategoriju su predstavljala pitanja koja su se odnosila na unaprjeđenje rada hrvatske policije i pristupačnost hrvatske policije prema građanima. Intervju se provodio uživo uz snimanje zvuka intervjuja radi transkriptiranja

i analize intervjua. Svi sudionici su potpisali informirane pristanke o sudjelovanju u istraživanju te zbog osjetljivosti pitanja i iznošenih iskustava s policijom imali mogućnost odbijanja odgovaranja na pojedina pitanja kao i pravo na prekid intervjua. Njihovi identiteti su zaštićeni uz pomoć pseudonima u obliku izabranog broja na početku samog intervjua kako se njihovi odgovori ne bi mogli povezati s njihovim identitetom. Strukturirani dio intervjua se ukupno sastojao od 16 pitanja ne uključujući potpitanja:

Kakav je Vaš generalni stav o hrvatskoj policiji kao državnoj službi?

Kakav je Vaš generalni stav prema policijskim službenicima u Vašem mjestu prebivališta?

Kakve stavove Vaši prijatelji, obitelj i poznanici imaju prema hrvatskoj policiji?

Kakav je pristup policijskih službenika prema građanima iz Vašeg iskustva?

Znate li koji je slogan hrvatske policije („sigurnost i povjerenje“)? Kako ga Vi tumačite? Smatrate li da je prikladan hrvatskoj policiji?

Jeste li upoznati s programom Policija u zajednici? (ako nisu, ukratko objasniti pojam) Kakav je Vaš stav o programu Policija u zajednici?

Što za Vas znači policijski posao?

Jeste li upoznati s obujmom poslova koju obuhvaća posao hrvatske policije? Opišite koji sve poslovi po Vama spadaju u posao policije.

Koja su Vaša očekivanja od hrvatske policije i njenih službenika po pitanju sigurnosti građana i njihove imovine?

Je li netko od Vaših prijatelja, obitelji ili poznanika imalo interakciju s hrvatskom policijom kao što je rutinska kontrola? Kako su se policijski službenici ponašali prema njima? Kakvi su bili njihovi utisci u navedenoj situaciji?

Jeste li imali situaciju u kojoj ste imali interakciju sa službenicima hrvatske policije poput prometne rutinske kontrole ili obične kontrole prilikom šetnje u gradu i slično? Kako su se policijski službenici ponašali prema Vama? Kako ste se Vi osjećali u navedenoj situaciji? Kakav je Vaš utisak o toj situaciji? Mislite da je nešto unutar policijskog postupka trebalo biti drugačije?

Jesu li Vaši prijatelji, obitelj ili poznanici nedavno imali situaciju koja je zahtijevala policijsku intervenciju ili su situaciju morali prijaviti policiji? Kako su oni opisali cijeli taj proces i kakav je njihov pogled na profesionalnost policije u navedenoj situaciji?

Jeste li u zadnjih 12 mjeseci imali situaciju koja je od Vas zahtijevala intervenciju policijskih službenika ili situaciju koju ste morali prijaviti policiji?

Kakvi su tada bili policijski službenici prema Vama u toj situaciji? Kako je izgledao njihov pristup situaciji? Jeste li smatrali njihov pristup profesionalnim?

Kako bi hrvatska policija prema Vašem mišljenju mogla unaprijediti svoj rad?

Kako bi prema Vama hrvatska policija mogla biti više na usluzi građanima?

7. Rezultati i rasprava

U nastavku slijedi prikaz rezultata istraživanja. Rezultati će se interpretirati prema sljedećim kodovima: iskustva okoline s policijom, kritika policije, očekivanja od policije, osobna iskustva s policijom, poznavanje policijskog posla, prijedlozi za poboljšanjem rada policije, stav o sloganu hrvatske policije: „Sigurnost i povjerenje“ te općeniti stavovi o policijskim službenicima. Kao što je prethodno navedeno, intervjui su bili snimani u svrhu transkribiranja te su se audio snimci obrađivali metodom verbalnog transkripta, potom je transkript kodiran uz pomoć kodova koji su nastali tematski, komplementarno sa strukturiranim pitanjima intervjua u Atlas.ti programu koji je specijaliziran za kvalitativnu obradu podataka. Međutim, kako je riječ o polustrukturiranom intervjuu i otvorenom tipu pitanja, neki kodovi su se pronašli u odgovorima na pojedina pitanja za koja nisu predviđeni ti kodovi.

7.1. Iskustva okoline s policijom

Starija generacija, koja je iskusila strogi represivni aparat bivše države, sjeća se milicije kao sile koja nije tolerirala otpor i koja je često primjenjivala nasilne metode.

Jedino sam od svog tate čuo neke priče kad je on bio mlad, a sad je već dugo odrastao čovjek... Da je za vrijeme bivše države isto bio svjestan svih mana i pozitivnih strana

policije, ali kaže da se mi danas nalazimo u prijašnjem sistemu, prijašnjoj državi, ona policija tada i ova sada – nemaju veze s vezom. Znači mi se sad tu kao nešto žalimo, ali da smo tada bili u onoj državi s milicijom, ne bih se usudio ni pisnuti jer zna se šta se dešavalo i sam mi je rekao da je tada bilo redovno da ono vide neku manju grupu ljudi, dođu do njih i strpaju ih u maricu i pretuku ih, čisto zato.

Prvo svjedočanstvo jasno ukazuje na snažan 'generacijski jaz' u percepciji policije. Priča koju student prenosi od svog oca, koji je živio u vrijeme bivše Jugoslavije, reflektira strah i represiju koje su obilježile odnos između građana i tadašnje milicije. U ovom kontekstu, današnja policija, unatoč kritikama, doživljava se kao znatno blaža i humanija. Ovaj stav ilustrira kako iskustva i sjećanja starijih generacija oblikuju stavove mladih, čak i kada ta iskustva nisu direktno njihova, već prenesena kroz priče i obiteljske narative.

Sigurno sam čuo svakakve priče od prijatelja, poznanika. Čuo sam jako ružne priče o izivljavanju, o besmislenom izivljavanju policijskih službenika nad nevinim ljudima, ali s druge strane, u zadnjih par godina mog života, mislim nisam siguran, ne mogu to staviti u nikakvu tvrdnju, ali mislim da se situacija malo poboljšava u tom smislu jer više mislim da svi skupa dolazimo u kontakt sa mlađim službenicima, ljudima moje dobi i malo starijim i mogu reći da u zadnjih par godina imam više dobrih iskustava nego loših i moja obitelj i moji poznanici isto.

Drugo svjedočanstvo sugerira da su studenti svjesni kako se društveni i institucionalni kontekst promijenio. Ovaj sudionik primjećuje da se policija promijenila, što može biti refleksija šireg društvenog pomaka prema većoj transparentnosti, profesionalizaciji i odgovornosti unutar institucija poput policije.

Ulazak mlađih službenika, koji su generacijski bliži studentima, može značiti da se policija sve više prilagođava suvremenim društvenim normama, koje naglašavaju prava pojedinca, proporcionalnost u primjeni sile i odgovornost prema građanima. Ovo ukazuje na trend profesionalizacije i demokratizacije unutar institucije koja se povijesno doživljavala kao represivna.

Pa vidio sam par puta situacije tipa, pošto ja radim u trgovini pa zna ponekad biti patrola i prolaziti ispred, vidio sam par puta jednom su potjerali jednog gospodina koji je bio malo pijan. Taman je ispred naše trgovine pio... Postupili su prema njemu u redu, jedino

što je njih na jednu osobu došlo troje službenika, možda smatram da je to malo puno. Dobro, ipak ne zna se kako će ta osoba postupiti, ali koliko sam ja vidio po toj interakciji oni su bili u redu prema njemu nisu ga, nisu se derali na njega nisu ga tukli samo su ga zamolili da otiđe. Također i baš prije par dana je na pješačkom prijelazu taman ispred njih jedan mlađi dečko s romobilom udario jednog starijeg gospodina i policija je stala i pomogla gospodinu.. Bili su pristojni, smireni, kontrolirali su situaciju, mislim nisu bili puni energije kako bih to opisao...

Treće svjedočanstvo, koje se fokusira na konkretna, svakodnevna iskustva s policijom, odražava promjenu u percepciji autoriteta. Ovdje vidimo kako se policija, unatoč svom institucionalnom autoritetu, doživljava kao entitet koji mora postupati razmjerno i s poštovanjem prema građanima. Ovaj student, koji je osobno svjedočio intervencijama policije, naglašava da su službenici bili pristojni i smireni, što ukazuje na transformaciju u načinu na koji građani očekuju da se s njima postupa. Ovdje dolazi do izražaja promjena u društvenim normama – umjesto represivnog pristupa, od policije se sada očekuje profesionalizam i ljudskost.

Treba napomenuti da su studenti, kao mlađa populacija, možda više skloni promatranju policije kroz prizmu sadašnjosti i budućnosti, nego kroz prošlost. Njihova percepcija je oblikovana njihovim trenutnim iskustvima i onim što čuju od svojih vršnjaka, ali i kroz povijesne narative koji su im preneseni. S obzirom na promjene koje su se dogodile od vremena socijalističke Jugoslavije do danas, njihova percepcija policije obuhvaća razumijevanje da je institucija doživjela značajne transformacije. Ovi mladi ljudi su odrasli u razdoblju nakon Domovinskog rata, u vrijeme kada je Hrvatska gradila demokratske institucije i postepeno integrirala europske standarde, što uključuje i reforme unutar policije.

Starija generacija, koja je iskusila represivniji sustav, prenosi svoja iskustva i strahove na mlađe, ali mladi, kroz vlastite interakcije i opažanja, prepoznaju znakove promjene i poboljšanja. Ova dvojnost u percepciji odražava kako prošlost može oblikovati, ali ne nužno i predodrediti, stavove mladih prema institucijama, osobito kada te institucije prolaze kroz značajne reforme i prilagođavaju se suvremenim društvenim normama.

7.2. Kritika policije

Kritike koje studenti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli iznose na račun hrvatske policije odražavaju ukorijenjene probleme unutar institucije, ali i šire društvene dileme. Ovi stavovi otvaraju pitanja o prioritetima u radu policije, strukturalnim slabostima sustava te međuljudskim odnosima između policajaca i građana.

Pa mislim da... kad su neke bitnije teme i bitniji problemi da se ne pridaje tolika pozornost tome nego se više ganja neke manje problematike kao što je ono hvatanje ljudi s marihuanom i takve stvari, dok su neke bitnije teme zanemarene, npr. šta ima puno predatora, pedofila i takvih stvari. Oni znaju i za ljude u određenim, ajmo reć, nisu bande, ali kao kriminalni krugovi, i sve se o njima zna, ali im treba previše vremena da izreagiraju.

Prva kritika koja je navedena, usmjerena je na policijski *fokus* na „manje problematike“, poput hvatanja ljudi s marihuanom, dok se ozbiljniji problemi, poput seksualnih predatora i kriminalnih organizacija, ne rješavaju s istim prioritetom. Ova kritika odražava percepciju da policija ne posvećuje dovoljno resursa i pažnje na složenije i opasnije prijetnje unutar društva. U sociološkom kontekstu, ovo može ukazivati na nesklad između društvenih očekivanja i policijskih strategija, gdje javnost očekuje zaštitu od ozbiljnih prijetnji, dok se policija bavi pitanjima koja su, u očima građana, manje hitna ili opasna. Ova kritika također sugerira problematičnost u načinu na koji se resursi alociraju unutar policije, što može biti posljedica birokratske inercije ili nedostatka jasne strategije u borbi protiv ozbiljnog kriminala.

Kod nas se opet vraćamo na to da mi imamo sistem koji je jako izbušen, pun nekvalitetnog kadra, užasno korumpiran i onda to samo potiče jedno drugo. Ako dođe netko pošten, ovi ostali ga pojedju i izbace. Nabavljaju se ljudi koji su im prilagodljivi. Imaju ljudi koji su toliko zatucani da će samo raditi svoj posao

Druga odabrana kritika cilja na širu, strukturnu slabost policijskog sustava, koju sudionik vidi kao rezultat korupcije i lošeg odabira kandidata za policijske službenike. Ovdje se ističe percepcija da je policija pogođena korupcijom te da sustav podržava ljude koji su prilagodljivi, ali ne i sposobni ili etični. Ovaj stav odražava zabrinutost da korumpirani i nekompetentni

kadrovi stvaraju „začarani krug“ unutar sustava, gdje poštteni i kompetentni pojedinci nemaju priliku za napredak. Promatrajući društvenu sliku, ovo je klasičan primjer 'disfunkcionalne birokracije' u kojoj institucionalna kultura favorizira održavanje *statusa quo*, što može dovesti do smanjenja povjerenja javnosti u policiju kao instituciju.

Što se mlađih policajaca tiče, tu odnosi odmah znaju preći na TI. Vrlo često, što po meni nije prikladno, neovisno o tome koliko ja imam godina i koliko oni imaju godina, to ne treba biti mjesto prijateljskog stava i taj pokušaj nekakvog približavanja, a to zapravo uopće nije približavanje nego na neki način iskazivanje svog autoriteta da se odmah prelazi na ti od njihove strane. Naravno, to znači više kao da bude pristup primjereniji, ta pozicija moći koju vole istaknuti, to razumijem kako je bila riječ o mlađim policajcima, siguran sam da imaju potrebu pokazati svoj autoritet pred osobama, pred muškim osobama sličnih godina, tako da ću to pripisati donekle i tom egu. Taj prvi pristup kod mlađih policajaca je sigurno nešto na što bi trebalo obratiti pozornost, što se treba promijeniti.

Ova kritika je usmjerena na ponašanje mlađih policajaca, posebno u kontekstu odnosa prema studentima. Ovdje se naglašava problem prelaska na "ti" od mlađih policajaca, što se doživljava kao neprimjereno i kao pokušaj iskazivanja autoriteta. Ova kritika ukazuje na osjećaj nelagode među građanima kada se policija ponaša previše neformalno, što može biti interpretirano kao nedostatak profesionalnosti ili kao pokušaj nametanja moći kroz neprimjerene društvene interakcije. Ovaj problem sugerira potrebu za boljom obukom mladih službenika, gdje bi se naglasak stavio na profesionalizam, odgovarajuću komunikaciju i razumijevanje dinamike moći u interakciji s građanima.

7.3. Očekivanja od policije

Stavovi koji su prikazani u nastavku rada ukazuju na studentsku svijest o ulozi policije u društvu, ali pokazuju i kritički osvrt na policijska ograničenja i potrebu za promjenama.

Htio bih naravno očekivati neku korektnost, da ako nazoveš policiju da će oni uvijek tu biti unutar 10 minuta, da će me držati sigurnim. Znači neki brzi odgovor, neku pravednost

u procesiranju. Što se tiče imovine to bi isto očekivao da bi moja imovina, ukoliko bude ukradena ili kompromitirana da to bude, ajmo reći, riješeno.

Prva izjava jasno artikulira osnovna očekivanja koja studenti imaju prema policiji: brzi odgovor, zaštita i pravedno procesuiranje slučajeva. Ovakav stav ukazuje na potrebu za pouzdanošću i predvidljivošću u radu policije. Studenti očekuju da će policija biti spremna i sposobna intervenirati u roku od deset minuta, što nije samo pitanje operativne efikasnosti, već i ključna komponenta osjećaja sigurnosti i povjerenja u policiju. Kada se izraze ovakva očekivanja, implicitno se traži od policije da djeluje kao „čuvar društvenog poretka“, koji će njihovu imovinu i sigurnost tretirati s pažnjom i odgovornošću.

Volio bih da uspiju provesti postupak do kraja, ali znam da neki slučajevi i neki događaji da se ne otkrije tko je nešto počinio, tako da nada postoji da će otkrit tko je počinio neko kazneno djelo, vandalizirao vlasništvo, ali da očekujem da će svaki slučaj 100% uspjeti riješiti, to ne. to bi bilo idealno, ali ne živimo u idealnom svijetu.

Sljedeća izjava odražava svijest o ograničenjima s kojima se policija suočava u svakodnevnomu radu. Očekivanje da će policija uspjeti provesti postupak do kraja je pomiješan s realističnim priznanjem da ne mogu svi slučajevi biti riješeni. Ovaj stav ukazuje na zrelu percepciju složenosti policijskog posla i priznavanje da, iako se od policije očekuje maksimalan trud u rješavanju kaznenih djela, postoji razumijevanje da idealno stanje u kojem bi svaki slučaj bio riješen nije dostižno. To implicira da studenti cijene transparentnost i iskrenost u komunikaciji policije s građanima te da razumiju i poštuju napore, čak i kad rezultati nisu uvijek zadovoljavajući.

Ja očekujem da oni stvarno počnu proganjati prave kriminalce u ovoj državi za početak. Ako ništa drugo barem minimum minimuma, da se nađe netko među njima koji je voljan iskoristiti moć pozicije koja mu je dana, pa makar na vlastitu žrtvu i da počne malo pomalo rušiti sistem koji se oko nas nalazi, jer nitko realno nije u boljoj poziciji što se tiče građanstva od pandura da sami sruše sistem jer oni imaju unutrašnji pristup njemu. Mislim oni njega najviše koriste, na kraju krajeva, na neki način, ali kad bi se stvarno našlo par poštenih koji bi mogli početi gurati, tu bi se moglo svašta napraviti, da to uspiju samo malo raskomadati bar na lokalnoj razini.

Treća izjava iznosi gotovo revolucionarne aspiracije prema ulozi policije u društvu. Ovdje student ne samo da očekuje da se policija bavi kriminalcima, već i da prepozna svoju jedinstvenu poziciju unutar sustava, s mogućnošću da ga transformira iznutra. Ovaj stav sugerira frustraciju trenutnim stanjem i želju za temeljitom reformom. Student naglašava potencijal „poštenih“ policajaca da, kroz osobnu žrtvu i moralnu hrabrost, postanu agenti promjene unutar sustava koji doživljava kao disfunkcionalan i korumpiran. Ova vizija, premda idealistična, ukazuje na očekivanje da bi policija trebala preuzeti aktivniju ulogu u borbi protiv sustavnih nepravdi i iskoristiti svoju unutarnju poziciju za izazivanje promjena.

Ova očekivanja od policije, koja su iznijeli studenti, oslikava odnos između građana i institucija vlasti u suvremenom društvu. Na jednoj strani, studenti izražavaju potrebu za osnovnim standardima učinkovitosti i pravednosti, koji su ključni za održavanje društvenog poretka i povjerenja u institucije. S druge strane, svijest o ograničenjima policije i priznanje složenosti njezine uloge pokazuju zrelo razumijevanje izazova s kojima se policija suočava.

7.4. Osobna iskustva s policijom

Kod „Osobna iskustva policijom“ najčešće je proizlazilo iz pitanja intervjua koje je tražilo od ispitanika da navedu jedno ili više osobnih iskustava s policijskim službenicima, kako se to iskustvo odvijalo te kako su se policijski službenici odnosili prema situaciji i prema njima osobno. Odgovori na to pitanje su bili mješoviti, čak i kod istog sudionika u pojedinim slučajevima gdje su bez obzira na pojedine počinjene prekršaje ili pogreške imali pozitivno iskustvo o samoj interakciji.

Za Pulu bi rekao da su puno više ok, mislim puno više su u redu, nego recimo kada odem u Rijeku ili u Zagreb pa tamo imam situaciju s njima. Tamo su puno stroži i mislim da generalno u većim gradovima se puno toga više događa, tj. ima puno više kriminalnih aktivnosti i većih opsega, obujma i logično mi je da prema svakome se odnose hladnije i žustrije i ovako i onako. Dok u Puli sam imao puno, ajmo reći, smirenije situacije i smirenije razgovore sa policijskim službenicima, nego recimo u Rijeci, u Zagrebu ili nekom većem gradu.

Navedena izjava ukazuje na razliku u iskustvima s policijom u manjim gradovima, poput Pule u ovom slučaju, u usporedbi s većim gradovima poput Rijeke ili Zagreba. Student primjećuje da su policajci u Puli smireniji i pristupačniji, dok su u većim gradovima stroži i hladniji. Ovo iskustvo reflektira društveni kontekst u kojem policijski rad u većim gradovima može biti intenzivniji zbog većeg broja kriminalnih aktivnosti i veće razine stresa s kojim se policajci suočavaju. U društvenom smislu, ovo može ukazivati na razlike u policijskoj kulturi i pristupu radu ovisno o lokalnim uvjetima, ali i na način na koji urbanizacija i kriminal utječu na percepciju i ponašanje policajaca.

Također, percepcija „strožeg“ pristupa u većim gradovima može biti posljedica potrebe za većom kontrolom i prevencijom kriminala, što može dovesti do hladnijih i formalnijih interakcija s građanima.

Moja situacije je da smo išli ja i jedan drugi prijatelj u šetnju gradom. Isto tako je bilo malo kasnije u noć tipa 9:00 navečer i zaustavili su nas vozilom interventno, kombi Marica. Izašlo je troje službenika i vidjeli smo da još jedan u kombiju sjedi na suvozačkom sjedalu, vjerojatno je provjeravao podatke na laptopu... Mislim da i je kasnije kad smo dali osobnu je provjeravao podatke. Kao i kod drugog prijatelja, zamolili su nas za osobnu, da izvadimo sve stvari čak su se i pristojno ponijeli, kad su tipa provjeravali nam novčanike, uzeli su lampu i rekli su nam da slobodno s njima gledamo ono da nam ne bi uzeli novce ili tako nešto. Znači bili su poštovali našu osobnu imovinu i tako. Kad su završili, ista stvar, zahvalili su nam se i išli dalje.

Ovo iskustvo pruža primjer pozitivnoga iskustva s policijom, gdje su službenici pokazali veliki stupanj profesionalnosti i poštovanja prema osobnoj imovini građana. U situaciji u kojoj su studenti zaustavljeni u kasnim večernjim satima, policajci su bili pristojni i transparentni, i osigurali su da se osjećaju sigurno tijekom provjere njihovih osobnih stvari. Ovakve situacije naglašavaju važnost profesionalnog ponašanja policajaca, koji kroz poštovanje privatnosti i otvorenu komunikaciju mogu značajno utjecati na povjerenje građana u policiju. Ovaj primjer i slični, ukazuju na pozitivne ishode kada se policija pridržava etičkih standarda i održava jasne i otvorene kanale komunikacije tijekom svojih dužnosti, da se može lako izbjeći osjećaj nepovjerenja ili nelagode među građanima.

Ok i ja sam imao nekoliko situacija sa policijom. Hajmo reći da su me jedno desetak puta možda zaustavili, znači policija, i od toga je bilo jedno šest do sedam puta normalnih. Znači alkotest ili samo dokumenti - klasična rutinska kontrola. Tu nije bilo problema... Ali bilo je, ajmo reći, dvije tri situacije di su se malo gadnije ponijeli policijski službenici i malo iskoristili svoju poziciju.

U ovoj izjavi vidljiva su ambivalentna iskustva s policijom, gdje student navodi da je većina interakcija bila rutinska i profesionalna, ali su se pojavile situacije u kojima su policajci zloupotrijebili svoju poziciju moći. Ovaj doživljaj ukazuje na postojanje problema s neujednačenim ponašanjem unutar policijskih redova, gdje neki službenici možda koriste svoje ovlasti na način koji prelazi granice profesionalizma. Takvi incidenti mogu značajno narušiti povjerenje građana u policiju i potaknuti osjećaj nesigurnosti i nepravde.

Osobna iskustva studenata s policijom otkrivaju razlike u načinima na koja se građani suočavaju s policijskim radom, ovisno o kontekstu i individualnim ponašanjima policajaca. Geografske razlike ukazuju na različite izazove s kojima se policija suočava u manjim i većim gradovima, dok pozitivni primjeri profesionalnosti naglašavaju važnost etičkog i poštenog rada u održavanju povjerenja građana. Istovremeno, ambivalentna iskustva i primjeri zloupotrebe moći pokazuju potrebu za jačanjem nadzora i odgovornosti unutar policijskih redova.

7.5. Poznavanje policijskog posla

Kod „poznavanje policijskog posla“ je derivat niza pitanja: „Što za Vas znači policijski posao? Jeste li upoznati s obujmom poslova koju obuhvaća posao hrvatske policije? Opišite koji sve poslovi po Vama spadaju u posao policije.“ U navedenim pitanjima više se provjeravalo koliko su studenti zapravo upoznati s opusom policijskog posla nego o samoj činjeničnoj točnosti njihovih izjava čisto kako bismo mogli imati bolji uvid o njihovoj informiranosti i pozadini njihovih iskazanih osobnih stavova.

Pa ako gledamo tipa generalno za policajce, tj. policajca u uniformi je da provode patrole i kontroliraju, da nadziru ponašanje građana, da paze na sigurnosti građana, da ako

gledamo neke veće jedinice na višim pozicijama da čuvaju nekog, tipa grad ili državu, općenito neki kriminal, tako nešto općenito smatram da sve više manje vezano za sigurnost, osim, dobro možda, skakanje u vatru - za to imamo vatrogasce naravno. Oni su nekako prva linija obrane od tako nekih aktivnosti. I tako da, sve zapravo što sam naveo... čuvanje sigurnosti građana.

Izdavanje osobnih iskaznica, vozačkih dozvola, obavljanje prijava, uhićenja, provjera sigurnosti po kućanstvima, ono što se tiče nasilja i tih prijava, prometne stvari - znači da dolazi na prometne nezgode, tipa nesreće, alkotestovi, zaustavljanje prometa.. Da, ali većinom kao sigurnost u prometu jer to je ono na šta prvo pomislim, jer ih svakodnevno susrećem tamo pa mi to prvo padne na pamet nekako.

Ja bih to podijelio na tri dijela, mislim ne znam, ali bih pretpostavio da imamo interne poslove koji se tiču hrvatskog građanstva i njihovih papira, dokumenata, državljanstvo, vozačke i slično. Onda bi bila neka policija koja se odnosi sa kriminalom i sa procesiranjem,, sud i tako to. I onda bi treća bila možda carina koja čuva granicu i koja se bavi uvozom - izvozom stvari iz Hrvatske i koja čuva održava integritet granica. Tako ja to zamišljam, ali ne znam je li to točno.

Percepcija policijskog posla među studentima, kako se očituje u njihovim izjavama, otkriva slojevitost u razumijevanju uloga i funkcija koje policija obavlja u hrvatskom društvu. Studenti, iako svjesni osnovnih zadataka policije, često ih sagledavaju kroz prizmu vlastitih iskustava i u skladu s onim što im je najvidljivije u svakodnevnom životu. Primjerice, prva izjava naglašava ulogu policije kao čuvara javnog reda i sigurnosti, pri čemu se policajci vide kao prva linija obrane protiv kriminalnih aktivnosti. Ova percepcija, iako donekle utemeljena, pokazuje sklonost generaliziranju i površnom shvaćanju policijskih funkcija. U drugoj navedenoj izjavi, predmet je pomaknut na ulogu policije u prometu, što odražava percepciju koja proizlazi iz svakodnevnih susreta s policijskim službenicima u situacijama vezanima uz sudjelovanje u cestovnom prometu. Ovdje se naglašava uloga policije u održavanju sigurnosti na cestama, ali i administrativne funkcije, poput izdavanja osobnih dokumenata. Ovakva percepcija sugerira da studenti policijski posao doživljavaju kroz prizmu onih aktivnosti s kojima su najčešće u

doticaju, što može rezultirati sužavanjem percepcije policijske djelatnosti na samo nekoliko njezinih aspekata. Treća izjava otkriva drugačiji pristup, pri čemu student pokušava raspodijeliti policijski posao na administrativne, kriminalističke i granične funkcije. Općenito, analize ovih studentskih percepcija otkrivaju da, iako studenti prepoznaju osnovne funkcije policije, njihovo razumijevanje često ostaje površno. Skloni su povezivati policijski posao prvenstveno sa sigurnosnim i prometnim zadacima, dok im manje poznati aspekti, poput kriminalističke obrade ili specijaliziranih jedinica, ostaju u drugom planu.

7.6. Prijedlozi za poboljšanje rada policije

Stavovi studenata izražavaju zabrinutost za temeljne kriterije odabira policijskih službenika, potrebu za strožim selekcijskim procesima te važnost izgradnje i održavanja povjerenja javnosti u policiju.

Mislim da prvo moramo krenuti od samih kriterija, što je potrebno i što je dovoljno da ti postaneš policijski službenik. Opet se vraćam na ono što sam ja čuo i što se priča generalno po gradu i svugdje. Da postaneš policijski službenik trebaš proć neku njihovu obuku ovo ono, ali što se tiče nekih psihotestova mislim da bi se trebala desit neka znatna poboljšanja, da ne može baš bilo tko, tko je sposoban proć policijsku obuku postati policajac. Mislim da bi tu trebao biti neki jači test inteligencije ili neki psihološki test, zato što mislim da osoba koja je policijski službenik mora biti, ne samo inteligentna osoba, nego i do neke mjere psiholog ajmo reći. Ne sad da ima zvanje psihologa, nego da je u stanju smireno i profesionalno smiriti neku situaciju...

U prvom prijedlogu, sudionik ističe važnost psiholoških testova prilikom zapošljavanja policijskih službenika, jer smatra da trenutni kriteriji nisu dovoljno strogi da bi osigurali izbor kandidata koji su, ne samo fizički sposobni, već i emocionalno i intelektualno kvalificirani za taj posao. Postojanje odgovarajućih psiholoških testova omogućuje procjenu ne samo inteligencije, već i osobina ličnosti koje su ključne za učinkovito obavljanje policijskih dužnosti. Takvi testovi mogu uključivati mjerenje sposobnosti za donošenje odluka pod pritiskom, emocionalne stabilnosti, empatije i vještina rješavanja sukoba, što su sve ključne komponente u radu policije.

Što se tiče vanjske policije, trebalo bi se postrožiti način na koji se oni zapošljavaju, trebalo bi vjerojatno biti duže školovanje, stroži uvjeti, tko se može, a tko se ne može zaposliti da bude policajac i vjerojatno neki psihološki test. Tako da kad neko postane policajac da bude osoba koja može pod stresom funkcionirati profesionalno i koja neće, ajmo reći, ponašat se bahato jer ima moć, mislim da je odabir policijskih službenika jako bitan. A, što se tiče unutarnje policije, MUP-a, mislim da tu ima jako puno „birokratije“, jako puno nebitnih koraka između zahtjeva za dobivanje nekog papira i zapravo dobivanja tog papira.

Drugi prijedlog se nadovezuje na prvi, a odnosi se na cjelokupni proces zapošljavanja policajaca. Ovdje je vidljiv utjecaj teorije profesionalizma, koja ističe važnost visoke razine obrazovanja i stalne profesionalne obuke za izgradnju kompetentne policijske službe. Produženje obrazovnog procesa i postrožavanje uvjeta zapošljavanja mogli bi dovesti do stvaranja policijske snage koja je bolje pripremljena za suočavanje s izazovima koje nosi rad u ovoj struci, što bi posljedično moglo smanjiti slučajeve neprimjerenog ponašanja, poput bahatosti koju sudionik spominje. Istovremeno, student ističe problem prekomjerne birokratizacije unutar MUP-a, sugerirajući da bi smanjenje nepotrebnih administrativnih procedura moglo unaprijediti učinkovitost policije i povećati zadovoljstvo građana.

Znači, trebali bi biti profesionalniji, strpljivi i naravno da ovo nije nešto se može riješiti u kratko vrijeme, ovo je nešto za što treba puno puno godina da zapravo narod dobije opet neki stupanj povjerenja prema policiji. A kako bi se sve to unaprijedilo da oni postanu profesionalniji, strpljiviji, svaka se policijska neprofesionalnost ili propust treba kazniti na veći način i da se tako kroz duže vrijeme to radi dok narod ne dobije neke stupanj povjerenja.

Teorija društvenog kapitala ovdje je relevantna, jer naglašava važnost povjerenja i uzajamnog djelovanja između institucija i građana u održavanju socijalne kohezije i učinkovitosti društvenih normi. Prema sudioniku, sustavno kažnjavanje policijskih neprofesionalnosti moglo bi doprinijeti vraćanju povjerenja građana u policiju, ali to zahtijeva dosljednu i dugoročnu strategiju koja bi uključivala i edukaciju policijskih službenika, ali i promjenu percepcije javnosti o policiji.

7.7. Stav o sloganu hrvatske policije: „Sigurnost i povjerenje“

Različiti studentski stavovi o prikladnosti slogana hrvatske policije daju zanimljiv uvid u percepciju i očekivanja javnosti prema toj instituciji. Kada promišljamo o tome, važno je razumjeti kako se osobna iskustva i šira društvena očekivanja preklapaju u oblikovanju mišljenja. Na pitanje o sloganu hrvatske policije te o tome je li taj slogan prikladan, studenti su izrazili različite stavove, a neki od tih stavova su:

Ja bih rekao da je, oni rade koliko mogu, kao svi normalni. Smatram da se iz interakcija koje sam vidio ili imao, oni stvarno trude održati mir. Ja znam nekoliko policijskih službenika baš osobno, koje sam znao iz srednje škole i koji su sad policijski službenici. ... na njima se vidi trud, da stvarno žele čuvat državu, da žele uvesti sigurnost i povjerenje, tako da smatram da je prikladno.

Prvo istaknuto mišljenje ističe da se iz vlastitih iskustava i poznanstava s policijskim službenicima može zaključiti da se trude i rade najbolje što mogu. Ovdje se radi o osobnoj povezanosti s pojedincima unutar policije, što očito pozitivno utječe na percepciju cijele organizacije. Ovaj stav pokazuje da slogan za njega nije samo „prazna fraza“ nego nešto što odražava stvarne napore ljudi koje poznaje.

Slogan je takav da im svatko može prići u bilo kojem trenutku, tj. barem znati da bi trebao moći prići u bilo kojem trenutku sa bilo kakvim pitanjem, sa bilo kakvim, ne baš bilo kakvim problemom, ali problemom koji bi oni mogli riješiti sa svojim poslom. Da im je to u opisu posla, da će uvijek pomoći, da ih se ne treba bojati, Naravno ako nisi nešto napravio šta ne bi trebao, ali da, na taj način.

Drugo mišljenje, odnosno stav se fokusira na ono što slogan implicira – dostupnost i otvorenost policije prema građanima. Ovaj stav pokazuje da bi građani trebali moći pristupiti policiji u bilo kojem trenutku, što je nužno za osjećaj sigurnosti. Sudionik je izrazio stav da očekuje da policija nije tu samo da bi reagirala kad se nešto loše dogodi, nego da bude stalna podrška zajednici.

Smatram - sigurnost bi se moglo reći da, ali povjerenje već malo teže, iz razloga što mislim da se nekim stvarima koje bi se zapravo trebala rješavati policija nekako okreće leđa. Barem po ovom šta sam ja do sad iskusio.

Treći student ima kritičniji pogled, posebno kada je riječ o dijelu slogana koji se odnosi na povjerenje. Iz iskustva ovoga sudionika, čini se da policija ponekad ne ispunjava svoja obećanja, posebno kada bi trebala rješavati određene, ozbiljne probleme. Prikazan jedu osjećaj da se očekivanja i stvarnost ne poklapaju uvijek, što dovodi do gubitka povjerenja. Sudionik priznaje da policija možda pruža određeni stupanj sigurnosti, ali kada se radi o povjerenju, smatra da tu ima mjesta za napredak.

8. Zaključak

U ovom radu analizirani su stavovi studenata prema hrvatskoj policiji. Rezultati istraživanja su ukazali na kompleksan i višeslojan odnos između studenata i policije, koji je oblikovan brojnim čimbenicima poput povijesnog konteksta, institucionalnih promjena i osobnog iskustva. Ova analiza nije samo pružila uvid u trenutne stavove, već je i doprinijela razumijevanju šireg konteksta društvenih i političkih odnosa.

Važno je istaknuti da percepcija policije među studentima u velikoj mjeri odražava društvene trendove i povijesne okolnosti. Prema istraživanjima Reintera (2010), stavovi prema policiji često su oblikovani političkim i društvenim kontekstom, što je vidljivo u kontekstu postkomunističkih društava kao što je Hrvatska. Ova istraživanja sugeriraju da su studenti skloniji kritički nastrojenim stavovima prema policiji, što može biti povezano s naslijeđenim socijalističkim iskustvima i transformacijama kroz koje je prošla država.

Kao što pokazuje Tyler (2006), percepcija pravde i legitimiteta ključna je za razumijevanje odnosa između građana i policije. Studenti često percipiraju policiju kroz prizmu proceduralne pravde, što znači da je transparentnost i pravednost u postupanju policije presudna za izgradnju povjerenja. Ova činjenica je potvrđena kroz istraživanje Hinds (2007), koje naglašava važnost izgradnje odnosa između policije i mladih kroz poštivanje procedura i pravičnih postupaka.

Također, kao što je navedeno u radu Cao (2015), lokalni kontekst i osobna iskustva značajno utječu na percepciju policije. U Hrvatskoj, gdje su iskustva s policijom često opterećena prošlim iskustvima i trenutnim političkim napetostima, studenti mogu imati mješovite osjećaje koji variraju od povjerenja do velikog skepticizma. To je jasno iz rezultata istraživanja Butković, Valente i Šentije Knežević (2019), koji ukazuju na to da je povezanost između iskustava s policijom i percepcije policije složena i ovisna o specifičnim okolnostima i kontekstu.

Zaključno, stavovi studenata prema hrvatskoj policiji su oblikovani brojnim čimbenicima: povijesne i društvene okolnosti, te osobna iskustva. Ovi stavovi reflektiraju širu sliku odnosa između građana i policije, gdje su ključni elementi transparentnost, proceduralna pravda i kontekstualna osjetljivost. Daljnja istraživanja trebala bi se usredotočiti na bolje razumijevanje tih stavova i razvoj strategija za poboljšanje odnosa između policije i mladih ljudi, kako bi se osiguralo da se policija doživljava kao legitimna i pravedna institucija.

Istraživanje se ne može poopćiti na populaciju hrvatskih studenata, ali zato prikazuje uvid u genezu i prirodu stavova koji će biti dobra početna osnova budućim istraživanjima. Uzorak je

činio manji broj studenata koji studiraju na istom sveučilištu, buduća istraživanja bi mogla uključivati uzorak s više gradova i sveučilišta kako bi se uzorak proširio i obuhvatio heterogenost ciljane populacije koju čine hrvatski studenti, time bi se više istaknuo kontrast rezultata između većih i manjih gradova i sveučilišta te bi bio prikazan veći uvid u stavove studenata na razini Republike Hrvatske. Buduća istraživanja bi mogla koristiti triangulaciju kvalitativnih i kvantitativnih metoda koja bi uvelike upotpunila istraživanje te bi se uz veći uzorak moglo poopćiti na populaciju hrvatskih studenata. Zatim također, osjetljivost tematike je jedno od ograničenja ovog istraživanja, postoji mogućnost da pojedina iskustva sudionika ili njihove okoline nisu spomenuta radi osjetljive prirode pitanja koja su uključivala opise osobnih iskustava i njihov tijek razvoja. S obzirom da je proveden polustrukturirani intervju, pojedini sudionici nisu konkretno odgovarali na pitanja odgovorima koji su se od njih očekivali, stoga su pojedini kodovi proizlazili iz pitanja koja u konceptualnom nacrtu nisu bila predviđena za te kodove. Tok intervjuja često je preusmjeren uz pomoć potpitanja kako bi se ispitanike navelo na odgovor koji je narav pitanja tražila.

Iz rezultata istraživanja, odnosno izjava studenata, proizlazi nekoliko istaknutih praktičnih implikacija za policiju. Jedna od najčešće spominjanih kritika bila je odnos između policijskih službenika i ljudi koji se s njima nalaze u interakciji poput prometne rutinske kontrole ili rutinske kontrole prilikom šetnje gradom. Radionice i dodatne edukacije koje se tiču komunikacije policijskih službenika s građanima bile bi od iznimne koristi koja bi se ukomponirala u programe Policijske akademije jer su najčešće kritike bile upućene prema novijim i mladim policijskim službenicima koji u interakcijama s mlađom populacijom poput studenata imaju manjak poštovanja te komunikaciju svode na „ti“ te se komunikacija opisuje kao nadobudna jer se mlađu populaciju gleda kao na krivce bez konkretne sumnje ili razloga. Također, često se spominjala reforma policijskog obrazovanja u svrhu profesionalizacije kadra kroz povećanje vremena edukacije, strože i sofisticiranije psiho testove i testove sposobnosti koje su sudionici istraživanja procijenili nedovoljnima za današnje standarde i policijski posao u praksi. Idući niz kritika je upućen prema birokratskim poslovima MUP-a, posebice na odjele za izdavanje osobnih dokumenata gdje nerijetko studenti i građani općenito imaju neugodna i negativna iskustva te su prijedlozi od strane studenata sudionika upućivali na smanjenje birokracije unutar sustava MUP-a te na poboljšanje unutarnje kontrole radnika kako bi pozicije popunjavali zainteresirani i motivirani policijski službenici te zaposlenici MUP-a, a ne zaposlenici koji svojom neprofesionalnošću predstavljaju česti uzrok negativnih interakcija

posljedično i stavove prema hrvatskoj policiji i MUP-u kao državnoj službi. Također, poboljšanje i povećanje unutarnje kontrole rezultiralo bi smanjenjem korupcije i zloupotrebljavanjem pozicije moći policijskih službenika koja je učestala kritika javnosti pa tako i samih studenata.

Literatura:

Banac, I. (1988). *With Stalin against Tito: Cominformist splits in Yugoslav Communism*. Cornell University Press.

Božović, M. (2007). *Jugoslovenska policija: Od milicije do policije*. Beogradski izdavačko-grafički zavod.

Butković, A., Valenta, Z., & Šentija Knežević, M. (2019). Povezanost iskustva s policijom s određenim aspektima građanske percepcije policije. *Policija i sigurnost*, 28(3), 241-254.

Cajner Mraović, I., & Mraović, A. (2000). Ekstremističko nasilje: Neka temeljna pitanja o fenomenologiji, etiologiji i suzbijanju pojave. *Policija i sigurnost*, 9(3-6), 175-186.

Cao, L. (2015). *Public perceptions of the police: The role of neighborhood context*. Springer.

Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588-608.

Čebulj, S. (1950). Pregled rada po opštoj naobrazbi pripadnika NM u Sloveniji. *Narodna milicija*, 7.

Dahrendorf, R. (1959). *Class and class conflict in industrial society*. Stanford University Press.

Dedijer, V. (1981). *The war diaries of Vladimir Dedijer: From the Communist Party to the "Titoists"*. University of Michigan Press.

Djilas, M. (1991). *Wartime: With Tito and the Partisans*. Harcourt Brace Jovanovich.

Eck, J., & Rosenbaum, D. (1994). The new police order: Effectiveness, equity, and efficiency in community policing. In D. Rosenbaum (Ed.), *The challenge of community policing: Testing the promises* (pp. 3-23). Sage.

Giddens, A. & Sutton, P.W. (2017) *Sociology . Polity*

Hinds, L. (2007). Building police-youth relationships: The importance of procedural justice. *Youth Justice*, 7(3), 195-209.

Hrvatska: ovo su policajci heroji koji su pod rotirkama otpratili trudnicu u rađaonicu: ' To bi svatko napravio' (2024.) Radio Busovača, <https://radio-busovaca.eu/hrvatska-ovo-su-policajci-heroji-koji-su-pod-rotirkama-otpratili-trudnicu-u-radaonicu-to-bi-svatko-napravio/hrvatska/> (stranica posjećena 15. kolovoza 2024.)

Jović, D. (2010). *Yugoslavia: A state that withered away*. Purdue University Press.

Lazić, M. (1985). *Sociology of the Yugoslav society*. Filip Višnjić.

Locke, J. (2013). *Dvije rasprave o vladi*. Naklada Jurčić.

Marenin, O. (1985). *Policing Soviet society: The evolution of state control*. Croom Helm.

Mawby, R. (2002). *Policing across the world: Issues for the twenty-first century*. Routledge.

Novi dan (2022.) N1, urednik T. Ladišić, 9. prosinca 2022.

Pavlović, S. (2009). *Balkan Anschluss: The annexation of Montenegro and the creation of the common South Slavic state*. Purdue University Press.

Pušeljić, M. i Jelenski, M. (2007). *Policijski sustavi - realizacija policijske funkcije kroz ustroj*. *Policija i sigurnost*, 16 (1-2), 1-19.

Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.

Ratković, B. (1981.) *Vojni leksikon*, Vojnoizdavački zavod, Beograd

Reiner, R. (2010). *The politics of the police*. Oxford University Press.

Stojanović, B. (1990). *Yugoslavia and the Soviet Union in the early Cold War: Reconciliation, comradeship, confrontation, 1953–1957*. East European Monographs.

Škrbić Alempijević, N. (2012). *Povjerenje i sumnja: Mladi i policija u Hrvatskoj*. Institut za društvena istraživanja.

Tyler, T. R. (2006). *Why people obey the law*. Princeton University Press.

Vuković, D. (2005). *Yugoslav political system and the crisis of federalism*. Ibidem Press.

Weber, M. (1922). *Economy and society*. University of California Press.

Živković, A. (2006). *Povjerenje u institucije u postkomunističkim društvima*. Politička kultura.

Ustav SFRJ. (1963). Preuzeto s: <https://www.pfsa.unsa.ba/pf/wp-content/uploads/2019/05/Ustav-SFRJ-iz-1963.pdf>